

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΚΔ'

ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19

15 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1947

ΑΡΙΘ. 43—44

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τῆς Διευθύνσεως Νέα Ἐποχή. — Τὸ Ὑπόμνημα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου πρὸς τὴν Συνταγματικὴν Ἐπιτροπὴν περὶ τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας. — † *Μητροπολίτου Δαρίσεως Δωροθέου* Τὸ φῶς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. — *Ἰωάννου Ν. Καρμίρη* Κοσμήτορος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ Γενικοῦ Διευθυντοῦ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ἐργασίων. — Ἡ μετεκπαίδευσις καὶ ἡ διαβάθμισις τῶν Ἐφημερίων. — Διάταγμα περὶ συγχωνεύσεως ἐνοριῶν Μητροπόλεων. — *Θεοφ. Δ. Τσάτσου* Βουλευτοῦ Ἀθηνῶν, Εἰσήγησις ἐπὶ τῶν ἀρθρῶν 1 καὶ 2 τοῦ Συντάγματος (συνέχεια). *Παρατηρήσεων Στήλη*: Ἀξιοθρήνητος τριακονταετηρίς. — Τὸ θεμέλιον τοῦ οἴκου. — Τὸ Ἀρκάδι. — *Χρονικά*.

ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ

Δύναται σήμερον νὰ τονισθῇ ἀδιστακτως ὅτι διὰ τῆς ἀνασυστάσεως τοῦ Ὄργανισμοῦ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας καὶ τοῦ συντονισμοῦ τῆς πολυμεροῦς αὐτοῦ δράσεως καθ' ὄρισμένον Πρόγραμμα, οὐτινος ἤρχισεν ἤδη ἡ εἰς τὴν πρᾶξιν ἐφαρμογή, ἀνοίγεται νέα ἐποχὴ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος.

Τὴν ἀφετηρίαν τῆς νέας ταύτης ἐποχῆς ἐσημείωσεν ἡ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς ληξιάσης ἐβδομάδος ἔναρξις τῆς λειτουργίας τῆς Σχολῆς Ἱεροκηρύκων, Ἐξομολόγων καὶ Κατηχητῶν.

Δὲν θὰ εἴμεθα ἐντὸς τῆς ἀκριβείας ἐὰν ἐλέγομεν ὅτι ἡ Ἐκκλησία δὲν ἐγνώριζε τίνας ἔχει ἀνάγκην. Ἄλλ' εἶνε τώρα ἡ πρώτη φορὰ, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀποφασίζει ὀριστικῶς νὰ τὸ ἐπιδιώξῃ συστηματικῶς καὶ νὰ τὸ ἐπιτύχῃ. Τὸν τρόπον καὶ τοῦ μὲν καὶ τοῦ δὲ ἐκθέτει ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία εἰς τὸ Πρόγραμμα τῆς ἐν λόγῳ Σχολῆς, συντεταγμένον ὄχι μόνον μεθόδον καὶ μεθόδον—ὅπως, ἄλλως τε, ἀπαιτεῖ κάθε πρόγραμμα—ἀλλὰ μεθόδον ἀξιοσημείωτον εὐρύτητα πνεύματος, μεθόδον πρωτοτυπίαν πρωτοφανῆ εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ χρονικά καὶ μεθόδον βάθος καὶ πλάτος περιποιούντα τιμὴν εἰς τὰ ἀποτελοῦντα τὸ Διοικητικὸν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας Συμβούλιον ἀξιοσέβαστα μέλη

καὶ εἰς τὴν ἐκθύμως ἐπινεύσασαν εἰς τὸ πολῦτιμον τοῦτο ἐπίτευγμα καὶ ἐπευλογήσασαν αὐτὸ Ἱερὰν Σύνοδον. Τὸ Πρόγραμμα τοῦτο, περιελθὸν εἰς γνῶσιν καὶ ἐξωεκκλησιαστικῶν ἐπιστημονικῶν κύκλων, οὐ μόνον ἐκθύμως ἐπεκροτήθη, ἀλλὰ καὶ προῦκάλεσεν ἔνθερμα διὰ τοὺς εἰσηγητὰς του συγχαρητήρια.

Ὁ κύκλος τῆς δράσεως τῆς Ἐκκλησίας εἶνε ἀφαντάστου εὐρύτητος καὶ δυσσυλλήπτου πολυμερείας. Ὡς ἐκ τούτου, ἵνα τὰ στελέχη τῆς ἀνταποκρίνωνται εἰς τε τὸ πλῆθος καὶ τὴν πολυμορφίαν τῶν θρησκευτικῶν, τῶν πνευματικῶν καὶ τῶν ἠθικῶν ἀναγκῶν τῶν ψυχῶν τοῦ ποιμνίου, ἀπαιτοῦνται οὐ μόνον εὐρεῖα καὶ πολυσχιδῆς πνευματικῆς κατάρτισις, ἀλλ' ἐπὶ πλέον καὶ εἰδικαὶ διὰ τὴν πολυποικιλίαν τῶν περιπτώσεων γνώσεις, ἡτις, μετὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀγάπης τῶν ἀλιέων τῶν ἀνθρώπων συνδυαζομένη, δύναται μετ' ἀσφαλείας νὰ ζωορῇ εἰς τῆς Ἐκκλησίας τὴν σῴτειραν σαγήλην τοὺς «ὑπὲρ ὧν Χριστὸς ἀπέθανεν» ἀνθρώπους. Τὰ εἰδικὰ ταῦτα στελέχη δὲν παρέχει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἢ μεθ' ἑνὸς μόνον θεολογικῆν μόρφωσιν ἐφοδιάζουσα τοὺς τροφίμους τῆς Πανεπιστημιακῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, παρ' ὅλην τὴν ἀφθονίαν τῶν ἐν τῷ Πρακτικῷ μάλιστα κλάδῳ τῆς Θεολογίας περιλαμβανόμενων μαθημάτων. Σήμερον ἰδίᾳ, ὅποτε τόση ψυχικὴ ἀναταραχὴ κλυδωνίζει τὰ ἄτομα καὶ τὰς κοινωνίας, ὅτε τόσον πολλὰ καὶ μεγάλα προβλήματα βασανίζουν τὰς ψυχάς, τόσαι δὲ ἀφορμαὶ ἀποστασίας ἀπὸ τοῦ θείου νόμου καὶ κατολισθήσεως εἰς παντοίας ἰδεολογικὰς διαστροφὰς ἢ εἰς ἀμφιβολίας καὶ ταλαντεύσεις ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν προκύπτουν, ἡ Ἐκκλησία δέον νὰ διαθέτῃ στελέχη εἰδικῶς κατηρτισμένα δι' ἕκαστον ἐπὶ μέρους τομέα τῆς ποιμαντικῆς δράσεως. Τὸ πολυσύνθετον τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας, τὸ κατὰ πᾶν φύλον καὶ κατὰ

πᾶσαν ἡλικίαν πολὺπλευρον τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, καὶ ἐν γένει ὁ ἄνθρωπος, «αὐτὸ τὸ ἄγνωστον», ἀπαιτοῦν, μάλιστα σήμερον, εἰδικὴν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν δεδομένων τῶν συγχρόνων ἀνθρωπολογικῶν ἐπιστημῶν προκατάρτισιν, τῇ βοήθειᾳ τῆς ὁποίας ἀποβαίνει εὐκοπωτέρα ἢ ψυχικὴ διαγνωστικὴ καὶ ἢ κατάλληλος πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ ἀγωγή. Ὁ ἐπιπανεπιστημιακὸς οὗτος πνευματικὸς ὄπλισμός ἐν συνδυασμῷ μὲ μίαν λιπαρωτέραν γνῶσιν τῶν Ἁγίων Γραφῶν καὶ τοῦ ἀνεκτιμήτου πλούτου τῶν πατερικῶν θησαυρισμάτων, ἐπὶ πλέον δὲ καὶ ἡ εὐρεῖα χρησιμοποίησις τῶν συγχρόνων μέσων καλλιέργειας καὶ τῆς ὅσον οἶόν τε εὐρυτέρας, ταχύτερας καὶ ἀσφαλεστέρας διαδόσεως τῶν χριστιανικῶν ἀληθειῶν, θὰ τεκμηριώσουν ἔτι πλέον τὴν ἀναμφισβήτητον ζωτικότητα τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία, ὑπὸ τὴν εὐλογίαν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου πλουτίζουσα κατὰ τὰς ἐκάστοτε ἐμφανιζόμενας ἀνάγκας τὸ πρόγραμμα τῆς δράσεώς της καὶ ἀκτινοβολοῦσα τὸ φῶς τῆς κατὰ Χριστὸν ζωῆς μέχρι καὶ τῶν ἐσχατιῶν τῆς ἐλληνικῆς πατρίδος, ἀποβαίνει οὕτω τὸ ζωντανὸν συντονιστικὸν ὄργανον τῆς ὑπὲρ τοῦ χριστεπανύμου πληρώματος μερίμνης τῆς Ἐκκλησίας.

*Ἡ ἐν τῷ δεκάτῳ σίχῳ τῆς δευτέρας στήλης τοῦ κυρίου ἁθροῦ τοῦ προηγουμένου φύλλου (σελ. 322) φράσις «ἦταν τὸ πρῶτον» ἀναγνωστέα «ἦταν τὸ δευτέρον».

ΤΟ ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗΝ
ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

1. Προχριστιανικῶς—Μεταχριστιανικῶς.

Τὸ ζήτημα τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας ἀνέκυψε μόνον ἀπὸ τῆς ἐμφάνισεως τοῦ χριστιανισμοῦ, καθόσον ἐν τῷ προχριστιανικῷ κόσμῳ ἡ θρησκεία δὲν ἦτο τι κεχωρισμένον τῆς Πολιτείας. Ἡ θρησκεία ἐν αὐτῷ, ὡς ἀναγκαῖον καὶ φυσικὸν συναίσθημα, κατὰ τὴν διαμόρφωσιν δὲ καὶ ἐκδήλωσιν ἔργον τῶν ἀνθρωπίνων ἀντιλήψεων, εἰς ἐξέλιξιν ὑποκειμένων, ἦτο ἀντικείμενον τῆς ἀποκλειστικῆς μερίμνης τοῦ Κράτους. Αὐτὸ, ὡς εἶχε καθῆκον νὰ μεριμνᾷ περὶ παντὸς ἄλλου θέματος εἰς τὴν εὐημερίαν καὶ τὰς βιωτικὰς συνθήκας τοῦ πολίτου ἀναφερομένου, ἦτο ὑποχρεωμένον νὰ μεριμνᾷ καὶ νὰ καθορίζη τὸ θρησκευμα ἐκεῖνο, τὸ ὅποῖον ἦτο κατάλληλον διὰ τὴν ἰδίαν χώραν, καὶ νὰ κανονίζη τὰ τῆς λατρείας καὶ πάσης ἐκδηλώσεως θρησκευτικῆς. Ἦτο δὲ καθῆκον παντὸς πολίτου νὰ συμμορφωνῆται πρὸς τὰς ἀποφάσεις τοῦ Κράτους περὶ

θρησκείας καὶ νὰ λατρεύη ἐκείνους τοὺς θεοὺς, τοὺς ὁποίους αὐτὸ καθόριζε, καὶ καθ' ὃν τρόπον αὐτὸ ἐκάνονιζε. Πᾶσα ἀπόκλισις ἀπὸ τοῦ νόμου τοῦ Κράτους ἐθεωρεῖτο ἔγκλημα πολιτικόν. Ἡ καταδίκη τοῦ Σωκράτους ἐκ μέρους τῆς Πολιτείας ὀφείλεται ἀκριβῶς εἰς τὸ ἰσχύον τοῦτο δόγμα. Ὁ Σωκράτης δὲν κατεδικάσθη ὡς ἄθρησκος, ἀλλὰ διότι δὲν ἐπίστευεν εἰς τοὺς ὑπὸ τῆς Πολιτείας καθωρισμένους θεοὺς. «Ἀδικεῖ Σωκράτης οὐς μὲν ἢ Πόλις νομίζει (πιστεύει) θεοὺς οὐ νομίζων, ἕτερα δὲ καινὰ δαιμόνια εἰσφέρων..... τίμημα θάνατος».

Τὸ δόγμα τοῦτο τοῦ ἀναποσπάστου τῆς θρησκείας ἀπὸ τῆς ἀρμοδιότητος καὶ τῆς μερίμνης τοῦ Κράτους ἦτο γενικόν, ἴσχυε δὲ καὶ ἐν Ρώμῃ. Ὁ Ρωμαῖος πολίτης ὄφειλε νὰ ὑποτάσσεται εἰς τὸ Κράτος θυσιάζων τὰς θρησκευτικὰς αὐτοῦ πεποιθήσεις.

Ὅλας τούναντίον συνέβη ἐν τῷ χριστιανισμῷ. Ἡ χριστιανικὴ θρησκεία δὲν ἀποτελεῖ ἐπινόησιν ἀνθρωπίνην, δυναμένην νὰ μεταβάλληται κατὰ τὰς ἐκάστοτε συνθήκας τοῦ βίου, τὰ ἔθιμα τοῦ ἔθνους, τὴν ἐξέλιξιν αὐτοῦ ἢ τὰς πολιτικὰς ἀνάγκας τῶν καιρῶν. Ἡ χριστιανικὴ θρησκεία ἀποτελεῖ ἄμεσον ἀποκάλυψιν τοῦ Θεοῦ, σταθεράν καὶ ἀμετάθετον, οὐδὲν καταλείπουσαν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην παρατήρησιν. Τὸ δικαίωμα τοῦ ἀνθρώπου, ὅπως προσχωρήσῃ ἢ μὴ εἰς αὐτήν, εἶναι ἀπόλυτον καὶ ἀβίαστον. Ἄλλ' ὅταν ἀποφασίσῃ νὰ προσχωρήσῃ, δὲν ἔχει οὐδὲν ἄλλο νὰ πράξῃ, εἰ μὴ νὰ ἀποδεχθῇ εὐπειθῶς τὴν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀποκαλυφθεῖσαν ἀλήθειαν, τὴν ἀποταμιευθεῖσαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Αὐτοῦ, καὶ ὑπὸ ἰδίων ὀργάνων, ὑπ' Αὐτοῦ τοῦ ἰδίου τεταγμένων, μεταδιδομένην, φυλαττομένην καὶ καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν αὐτῆς ἐφαρμοζομένην. Εἶναι προφανές λοιπόν, ὅτι ἅμα τῇ ἐμφάνισει τοῦ χριστιανισμοῦ ἐπέρχεται ῥιζικὴ μεταβολὴ ἐν τῇ θέσει τῆς θρησκείας ἐν τῷ Κράτει. Ἀπὸ τῆς ἐμφάνισεως τοῦ χριστιανισμοῦ ἀποσπᾶται ἀπὸ τῆς ἀρμοδιότητος καὶ τῆς ἐξουσίας τοῦ Κράτους τὸ δικαίωμα τοῦ παρ' αὐτοῦ καθορισμοῦ θρησκευτικῶν πεποιθησεῶν εἰς τοὺς πολίτας, τοῦ διακανονισμοῦ τρόπου ἐκδηλώσεως αὐτῶν καὶ ὀργάνων θρησκευτικῶν καὶ παντὸς ὅ,τι εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναφέρηται εἰς τὸ θρησκευτικὸν μέρος τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, καὶ ἀποδίδεται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ εἰς τὸν φυσικὸν καὶ ἀκατάλυτον δικαιοῦχον, τὴν συνείδησιν ἐκάστου.

Μὲ ἄλλας λέξεις ἀπὸ τῆς ἐμφάνισεως τοῦ χριστιανισμοῦ ἐνεφανίσθη τὸ δόγμα τῆς ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως, ἐξ οὗ κατ' ἀδήρητον συνέπειαν ἐπήγασε καὶ ἡ ἀπόσπασις τῶν θρησκευτικῶν ἀρμοδιοτήτων τοῦ Κράτους.

2. Ἀντίδρασις καὶ ἀποτελέσματα.

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι τοιαύτη ῥιζικὴ μεταβολὴ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ λάβῃ ἀμέσως καὶ ἀβιάστως τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῆς. Θὰ συνήντα,

ως και συνήντησε, σκληροτάτην και αίματηροτάτην αντίδρασιν παρά τῷ ἀπολυταρχικῷ και αὐταρχικῷ Κράτει τῆς Ρώμης, τοῦ ὁποῦ οὗ αὐτοκράτωρ ἔφθασε νά λατρευῆται ὡς ἐπίγειος θεός.

Πλήν και δέν ἦτο δυνατόν τὸ Κράτος τοῦτο, ἐντὸς τοῦ ὁποῦ ἐνεφανίσθη ὁ χριστιανισμός, νά ἀντιδράσῃ τελεσφόρως εἰς τὴν θείαν προέλευσιν τοῦ χριστιανισμοῦ. Τούναντίον οἱ διωγμοί, τοὺς ὁποῦς ἤγειρεν ἐναντίον τοῦ νέου θρησκευάματος τῆς θείας ἀποκαλύψεως, ἠρῶν τον τοὺς θρησκευτικούς ὁπαδοὺς του και ἐπολαπλασάζον ἀντί νά ἐλαττώνωσι τοὺς ὁπαδοὺς τοῦ χριστιανισμοῦ.

Ἄλλ' ἡ θεία Πρόνοια ἔφερεν ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἱστορικῆς σκηνῆς ὡς αὐτοκράτορα τὸν Μέγαν Κωνσταντῖνον. Ἀποφασίσας οὗτος οὐχί νά πάυσῃ ἀπλῶς τὴν διώξιν τοῦ χριστιανισμοῦ, ἀλλὰ νά ἀσπασθῇ αὐτόν ὡς ἴδιαν θρησκείαν και νά ἀνακηρύξῃ αὐτόν ὡς ἐπίσημον θρησκείαν και αὐτοῦ τοῦ Κράτους, ἀνεγνώρισε, κατὰ φυσικωτάτην συνέπειαν, τὸν νόμον τοῦ χριστιανικοῦ Θεοῦ ὡς ὕψιστον, ἀπεξεδύθη τὴν ἑαυτοῦ ἀπορροφητικὴν ψυχολογίαν και ἀπολυταρχικὴν παναρμοδιότητα και ὑπετάγη εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, τὸν σκοπὸν αὐτῆς, τὰ μέσα αὐτῆς και τὴν ἐξουσίαν και ἀρμοδιότητα τῶν ὁργάνων αὐτῆς ἐν τῷ εἰδικῷ κύκλῳ τῶν ἀνθρωπίνων ἐκείνων σχέσεων, ἐν αἷς νομοθετεῖ ὁ μόνος ὁ Θεός και οὐχί τὸ Κράτος. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης αἱ σχέσεις τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὸ Κράτος εἶναι καθωρισμέναι. Ἡ Ἐκκλησία ἀναγνωρίζεται ὡς ἐξουσία μὴ δυναμένη οὔτε νά συγχωνευθῇ μετὰ τοῦ Κράτους, οὔτε νά ὑποταχθῇ εἰς τὴν νομοθεσίαν αὐτοῦ. Ἀναγνωρίζεται ὡς κύκλος αὐτόνομος μὲ ἴδιον ἐσωτερικὸν δίκαιον και διατελεῖ πλέον ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Κράτους.

Ἀποκαλῶν ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος τοὺς μὲν ἐπισκόπους ἐσωτερικούς και ἐπισκόπους, ἑαυτὸν δὲ ἐξωτερικὸν ἐπίσκοπον, προσδιώρισεν ἀκριβῶς τὴν σχέσιν ἑαυτοῦ ὡς αὐτοκράτορος, ὡς πολιτικῆς δὴλον ὅτι ἐξουσίας, πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐξουσίαν. Ὅτι δηλαδὴ οἱ μὲν ἐπίσκοποι ὡς ἐκκλησιαστικὴ ἐξουσία χειρίζονται τὰ ἐντὸς τοῦ κύκλου τῆς Ἐκκλησίας ζητήματα, αὐτὸς δὲ ὡς ἐξωτερικὸς ἐπίσκοπος αὐτῆς ἐπιμελεῖται τῆς τάξεως ἐν αὐτῇ, προστατεύει ταύτην ἀπὸ πάσης ἀντιδράσεως στοιχείων ἀτακτούντων πρὸς τὴν ἑαυτῆς ἐξουσίαν και καθιστᾷ τὴν ἐξουσίαν ταύτην σεβαστὴν και ἐπιβλητικὴν εἰς πάντας.

Συνεπῆς πρὸς τὴν νέαν ταύτην βᾶσιν δημοσιεύει ὁ ἴδιος τὰς ἀποφάσεις τῆς Ἐκκλησίας τὰς τε δογματικὰς και πάσης ἄλλης φύσεως (πειθαρχικὰς, δικαστικὰς και οἰασδήποτε ἐκκλησιαστικοῦ χαρακτήρος) και διατάσσει τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν ὑπὸ τῶν τῆς Πολιτείας ὁργάνων.

3. Συνέχεια και συστηματοποιήσις ἀποτελεσμάτων ἐν Βυζαντίῳ.

Ἡ γραμμὴ αὐτὴ ἀκολουθεῖται καθ' ἅπαντα τὸν μακροῖωνα βίον τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους.

Ἐν τῇ 6ῃ Νεαρχῇ τοῦ Ἰουστινιανοῦ ῥητῶς διακρίνονται δύο εἶδη σχέσεων. Καὶ τὸ μὲν περὶ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων τελεῖ ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας, τὸ δὲ περὶ ἐκλογῆς ἐπισκόπων, πρεσβυτέρων και διακόνων, περὶ τῆς λατρείας τοῦ Θεοῦ και παντὸς ἐκκλησιαστικοῦ, ἀφίεται εἰς τοὺς ἐπισκόπους ὡς φορεῖς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας.

Εἰς τὸν Ἰουστινιάνειον Νόμον ὑπάρχουσι προσεῖτι διατάξεις, ἐν αἷς ἡ χριστιανικὴ Ἐκκλησία παρίσταται ὡς ἴδιος κοινωνικός ὀργανισμός, κήρυξ τῆς ὀρθῆς πίστεως εἰς τὸν Θεόν, *νομοθέτης* ἐν τῷ κύκλῳ τῆς ἑαυτῆς ἀρμοδιότητος και κριτῆς ἐγκλημάτων ἐκκλησιαστικοῦ χαρακτήρος κατὰ διάκρισιν τῶν κοινῶν τοιοῦτων.

Ἡ αὐτὴ ἰδέα περὶ τοῦ ἀνεξαρτήτου τῆς Ἐκκλησίας και τῶν ἀρμοδιοτήτων αὐτῆς ἐκφράζεται και μετὰ ταῦτα ἐν τῇ «Ἐπαναγωγῇ» Βασιλείου, Λέοντος και Ἀλεξάνδρου (884—886) καθὼς και ἐν τῇ «Ἐκλογῇ» Λέοντος και Κωνσταντίνου και τῷ Προχείρῳ Βασιλείου τοῦ Μακεδόνο, ἔνθα ἀριθμοῦνται τὰ ἀντικείμενα τὰ ὑπαγόμενα ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Ἐκκλησίας, οἷον περὶ Πατριάρχου, περὶ ἐπισκόπων, περὶ διορισμῶν εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ ὑπουργήματα, περὶ τῶν πολιτικῶν προνομίων τοῦ κλήρου και τῶν μοναχῶν, περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας, ἡ μέρμνα περὶ πασῶν τῶν μητροπόλεων, ἐπισκοπῶν, μονῶν, ἐκκλησιῶν, ἡ διασάφηνσις (ἐρμηνεία) τῶν κανόνων, ἡ *ἐκκλησιαστικὴ νομοθεσία*, ἡ ἐκκλησιαστικὴ διοίκησις και τὸ δικαστήριον, και καθορίζεται ὅτι ταῦτα μὲν και τὰ τοιαῦτα ὑπάγονται ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Πατριάρχου και τῶν ἐπισκόπων, ἦτοι τῆς Ἐκκλησίας, ἡ δὲ τήρησις τῆς πίστεως και ἡ προστασία *πάντων τῶν ἱερῶν Κανόνων* τῶν ἐν ταῖς ἐπτὰ Οἰκουμἐνικαῖς Συνόδοις ἐκτεθέντων, ἡ ἀναγνωρισθέντων, εἶναι καθῆκον τοῦ Βασιλέως, τῆς Πολιτείας.

4. Ἐκτέλεσις ἐκκλησιαστικῆς νομοθεσίας και ἀποφάσεως.

Διὰ πάντας τοὺς ἀνωτέρω λόγους αἱ ἀποφάσεις τῆς Ἐκκλησίας εἴτε νομοθετικοῦ χαρακτήρος, εἴτε διοικητικοῦ, ἡ δικαστικοῦ, ἔθεωροῦντο ἐκτελεσται καθ' ἑαυτὰς, μὴ χρῆζουσαι κυρώσεως τῆς Πολιτείας. Διὰ τοῦτο και ἐξεδίδοντο ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ τὰ συνοδικὰ σημειώματα, λέγει ὁ Βαλασμών ἐν 12 Ἀντιοχ. κατὰ τὰ προνόμια τῶν βασιλικῶν σημειωμάτων ἀπολύονται. Εἰς περιστάσεις δὲ, καθ' ἃς ἡ Ἐκκλησία προέβλεπε τὴν προβολὴν ἀντιστάσεως ἐκ μέρους οἰουδήποτε, ἐζήτει πολλακίς τὴν ἐπικύρωσιν τῆς Πολιτείας, ἡ ὁποῖα προθύ-

μως καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀσκήσεως ἰδίας κρίσεως παρείχε τὴν ἑαυτῆς συνδρομήν, ἢ ὁποία εἶχεν ἀποκλειστικῶς χαρακτηῖρα συμπράξεως τῆς Πολιτείας διὰ τὴν ἐκτέλεσιν καὶ οὐχὶ διὰ τὸ κῦρος.

Οὐχὶ μοναδικόν, ἀλλὰ κλασσικόν παράδειγμα τῆς τοιαύτης θέσεως τῆς Πολιτείας ἀπέναντι τῆς Ἐκκλησίας ἔχομεν τὴν δῆλωσιν τοῦ αὐτοκράτορος Μαρκιανοῦ πρὸς τὴν Δ΄ Οἰκουμενικὴν Σύνοδον «Ἡμεῖς, λέγει, βεβαιότητα τοῖς πραττομένοις προσθήσοντες, οὐ δυνάμεως ἐπίδειξιν ποιησόμενοι παρῆναι τῇ συνόδῳ ἔδοκιμάσαμεν, ὑπόδειγμα ποιησάμενοι τὸν τῆς μακαρίας λήξεως Κωνσταντίνου». Καὶ οἱ αὐτοκρατορικοὶ ἐπίτροποι πρὸς τὴν αὐτὴν Δ΄ Οἰκουμενικὴν Σύνοδον «Τὸ πᾶν τῇ Ἁγίᾳ Συνόδῳ καταλιμπάνομεν κατὰ τὸ ἄξιον καὶ πρέπειν καὶ συμφέρον τῇ Ἀγιωτάτῃ Ἐκκλησίᾳ τὰ δοκοῦντα ψηφίσασθαι».

Τόσον δὲ εἶναι ἀναμφισβήτητον, ὅτι κατὰ κανόνα αἱ ἐκκλησιαστικαὶ ἀποφάσεις ἦσαν ἅμα τῇ ἐκδόσει τῶν ἐκτελεστικῶν καὶ ὅτι ἡ Πολιτεία ἄνευ οὐδεμιᾶς κριτικῆς παρείχε τὴν ἑαυτῆς σύμπραξιν μετὰ τὴν ἐκδοσιν αὐτῶν, ὥστε χαρακτηριστικῶς σημειοῦμεν τὸ ἀκόλουθον ἐπὶ νομοθετικοῦ θέματος παράδειγμα. Ὁ Πατριάρχης Σισίνιος († 999) ἐξέδωκε συνοδικὴν ἀπόφασιν κωλύουσαν τὸν ΣΤ΄ βαθμὸν ἐξ ἀγχιστείας ἐπὶ ποινῇ ἀφορισμοῦ κατὰ παντὸς παραβάτου «κᾶν ἐν δυναστείαις ἢ καὶ ἐξουσίαις, κᾶν πλούτῳ κομῶν» καὶ μὴ ἀποδοχῆς τῆς μετανοίας αὐτοῦ «πρὶν ἂν διασπάσῃ τὸν γάμον, κᾶν φθάσῃ παίδας ἀποτεκεῖν». Ἡ ἀπόφασις αὕτη ἐκδοθεῖσα ἄνευ αὐτοκρατορικῆς ἐπικυρώσεως συνήντησεν ἀμφιβολίας καὶ ἐνστάσεις ἐν τῷ βασιλικῷ δικαστηρίῳ· ἀλλ' ἀμέσως ἐξεδόθη διάταγμα αὐτοκρατορικόν, ἐπιβάλλον εἰς τὰ πολιτικὰ καθιδρύματα τὸν σεβασμὸν τῆς συνοδικῆς ἀποφάσεως.

Κατὰ τὴν Βυζαντινὴν νομοθεσίαν οἱ κανόνες, πάντες ἀδιακρίτως, ὡς νόμοι τῆς Ἐκκλησίας ἐθεωροῦντο ὑποχρεωτικοὶ καὶ ἑαυτοὺς ἄνευ ἐπικυρώσεως τῶν ὑπὸ τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας, ἢ ὁποία ὄχι μόνον οὐδέποτε ἐνομοθέτει τι ἀντίθετον πρὸς αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ, ἐὰν ἐκ παραδρομῆς ἐξεδίδοτο αὐτοκρατορικὴ τῆς διαταγῆ ἐναντία εἰς τοὺς Κανόνας τῆς Ἐκκλησίας, ἐθεωρεῖτο νομικῶς μὲν ὡς μὴ ἔχουσα κῦρος, κατὰ τὴν συνείδησιν δὲ τῶν αὐτοκρατόρων ὡς ἀποτελοῦσα ὕβριν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν.

Ἐν γένει ὁ σεβασμὸς τῶν αὐτοκρατόρων πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὰ ὄργανα αὐτῆς ἦτο ἀπεριόριστος, ἐκτὸς δὲ τῆς εὐλαβείας πρὸς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀρμοδιότητας καὶ τῆς προθυμοῦς τῆς συμπράξεως πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀποφάσεων, νομοθετικοῦ, διοικητικοῦ, δικαστικοῦ χαρακτηῖρος, ἐπεδείκνυον τὴν εὐλάβειαν αὐτῶν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ διὰ παντοίων ἄλλων μέτρων λίαν ἐξυπηρετικῶν τοῦ σκοποῦ τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ οἰκοδομὴ ναῶν καὶ ἢ ἰδρύσεις μονῶν καὶ φιλανθρωπικῶν καταστημάτων μετὰ δαψιλεστάτων ἐπιχορηγήσεων πρὸς

συντήρησιν καὶ ἐκπλήρωσιν τῶν σκοπῶν αὐτῶν, ἢ παροχὴ προνομίων καὶ ἀτελειῶν εἰς τοὺς ναοὺς, τὰ ἰδρύματα ἐν γένει καὶ τὸν ὀρθόδοξον κληρὸν, ἀποτελοῦν τρανὰ δείγματα τῆς βαθείας πίστεως καὶ τῆς ἰδιαίτερας μερίμνης τῶν αὐτοκρατόρων, θεωρούντων καθῆκον αὐτῶν νὰ πράττωσι τὸ πᾶν διὰ τὴν ἀπρόσκοπτον καὶ ὁμαλὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν πλήρη εὐδωσιν τῶν σκοπῶν αὐτῆς.

5. Ἐνστάσεις καὶ λύσεις.

Ἄλλ' οἱ πολέμοι τῆς τοιαύτης ἐν Βυζαντίῳ ἀρμονικῆς συμβιώσεως Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας καὶ τοῦ ἐπιδειχθέντος ἀμοιβαίου σεβασμοῦ τῶν ἐκατέρωθεν ἀρμοδιοτήτων ἐκζητοῦσι νὰ ἐξαγάγωσιν ἀντίθετον συμπέρασμα, ὅτι ἐν Βυζαντίῳ ἡ Ἐκκλησία ἦτο ὑποτελής τῇ Πολιτείᾳ ἀπὸ δύο εἰδῶν γεγονότων.

Λέγουσι, πρῶτον, ὅτι ἡ Βυζαντινὴ Πολιτεία ἐνομοθέτει αὐτὴ περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων· καὶ λέγουσι, δεῦτερον, ὅτι αὐτὴ ἀπ' εὐθείας ἐρρῦθμιζε πλεῖστα ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα χωρὶς νὰ ζητῇ τὴν γνώμην τῆς Ἐκκλησίας.

Ὅτι ἡ Πολιτεία ἐνομοθέτησεν ἄρκετὰ πράγματα ἐπὶ ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων εἶναι ἀληθές. Ἄλλ' οἱ παρατηρηταὶ τοῦ τοιοῦτου φαινομένου δὲν προσέχουσι δεόντως, ἢ μᾶλλον δὲν προσέχουσι παντελῶς. Ἡ Βυζαντινὴ Πολιτεία ὁσάκις ἐνομοθέτησεν ἐπὶ ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων δὲν ἐρρῦθμισεν ἐξ ὑπαρχῆς οὐδεμίαν περὶ τῶν κανόνων αὐτῆς. Ἐπανελάβεν ἐν τῇ Πολιτικῇ Συλλογῇ τῶν ἑαυτῆς νόμων καὶ διατάξεις τῶν ἱερῶν Κανόνων προϋπαρχούσας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ὑπ' αὐτῆς τεθεσπισμένας, ἵνα προσδώσῃ εἰς αὐτάς καὶ πολιτικὸν κῦρος, ἢ ὅπερ τὸ αὐτό, ἵνα ἐξασφαλίσῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν σύμπραξιν τῆς Πολιτείας διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀποφάσεων αὐτῆς, ἢ ἐνομοθέτει ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἐζητεῖ παρ' αὐτῆς ἢ Ἐκκλησία, οὐδέποτε δὲ ἄνευ αἰτήσεως τῆς Ἐκκλησίας, καὶ μάλιστα παρὰ τὴν ἀντίθετον γνώμην αὐτῆς. Προέβαινε μάλιστα καὶ περαιτέρω. Ὅσάκις παρετήρει, ὅτι ἐπίσκοποι, πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι παρέβαινον ἱεροὺς κανόνας, ἐξέδιδε διατάξεις τιμωρούσας τοὺς παραβάτας, ἀκριβῶς ἵνα ἐξασφαλίσῃ τὴν πιστὴν τήρησιν αὐτῶν.

Ὡς πρὸς τὸ λεγόμενον, δεῦτερον, ὅτι ἡ Βυζαντινὴ Πολιτεία ἐρρῦθμιζεν ἀπ' εὐθείας ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα χωρὶς νὰ ζητῇ τὴν γνώμην τῆς Ἐκκλησίας, ἔχομεν νὰ ἀπαντήσωμεν τὰ ἐξῆς: Εἶναι καὶ τοῦτο ἀληθές ἐν τινι μέτρῳ, καὶ χάριν συντομίας μεγάλῳ. Τὸ ζήτημα ὁμῶς δὲν εἶναι ἐὰν ἡ Βυζαντινὴ Πολιτεία ἐνήργει τοιαῦτα, ἀλλ' ἂν, οὕτως ἐνεργούσα, ἔκαμνε χρῆσιν τῶν ἀρμοδιοτήτων αὐτῆς ἢ κατάχρησιν τῆς ὕλικῆς δυνάμεως αὐτῆς. Διότι, ἐὰν μὲν πρόκειται περὶ χρήσεως ἀρμοδιοτήτων, τοιοῦτον δὲν εἶναι δυνατὸν ἀπολύτως νὰ ὑποστηριχθῇ κατόπιν τῶν

ὅσα ἐξετέθησαν ὡς ἰσχύοντα περὶ τῶν σχέσεων αὐτῆς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν. Παρατηρήθη δὲ ὀρθότατα, ὅτι διὰ τὴν ὀρθὴν κατανόησιν τῆς σχέσεως Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας ἐν τῷ Βυζαντίῳ, πρέπει νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν οὐχὶ ἡ πρᾶξις, καὶ μάλιστα πρᾶξις μὴ σταθερά, ἀλλ' ἐντελῶς σποραδική, ἀλλ' ἡ ἰσχύουσα περὶ τῶν δύο ἐξουσιῶν θεωρητικὴ βᾶσις. Συμφώνως πρὸς τὴν γενικῶς ὁμολογουμένην ἀρχὴν, σύστημά τι καθορίζουσιν οὐχὶ αἱ ἐν τῇ πράξει ὑπερβασίαι καὶ ἀνακολουθίαι, ἀλλ' αἱ θεωρητικαὶ αὐτοῦ ἀρχαί.

Ἐὰν δὲ πρόκειται περὶ καταχρήσεως τῆς ὑλικῆς δυνάμεως τῆς Πολιτείας, εἴμεθα σύμφωνοι. Τύποι αὐθαίρετοι καὶ τῆς ἰδίας δυνάμεως καὶ ἐξουσίας καταχραστὰ ἐν παντὶ κλάδῳ, ἰδίως δὲ ἐν τῇ Πολιτεία, παρὰ τῇ ὁποίᾳ καὶ ἡ ὑλικὴ δύναμις εἶναι ἡ συνισταμένη πάσης δυνάμεως, δὲν ἔλειψαν ποτε. Ἄλλ' αἱ καταχρήσεις δὲν συνιστῶσι κανόνα, οὐδὲ καταργοῦσι τὸ κύριον αὐτοῦ αἱ παραβάσεις καὶ παραβιάσεις. Ἐὰν τοιοῦτό τι ἦτο ὀρθόν, τότε οὐδεὶς νόμος ἢ κανὼν ἠθικὸς ἔπρεπε νὰ ἴσταται, ἐφ' ὅσον ἐγένοντο παραβάσεις ἢ παραβιάσεις αὐτῶν.

Διὰ τοῦτο καὶ αἱ ὑπερβασίαι αὗται ἠγνοήθησαν πάντοτε ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ἠκολούθησε τὸν ἑαυτῆς δρόμον, ἢ καὶ ἠγωνίσθη νὰ ἐπιτύχῃ τὴν, συμφώνως πρὸς τοὺς Κανόνας, ἐπανόρθωσιν αὐτῶν παρὰ τῆς Πολιτείας. Πρὸς βεβαίωσιν τοῦτο παραθέτομεν τινα, ἐλάχιστα, παραδείγματα χαρακτηριστικὰ :

Ἡ Ἐκκλησία ἀντέστη ἐπὶ 140 ἔτη εἰς τὰς ἐνεργείας τῶν εἰκονομάχων καὶ ἐπεκράτησε τελικῶς.

Εἰς τὴν τετραγαμίαν τοῦ Λέοντος ἀντέστη ἐπίσης καὶ ἐπέτυχε τὴν ἔκδοσιν τοῦ γνωστοῦ Τόμου τῆς Ἐνώσεως ἐπὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Ζ' καὶ Ρωμανοῦ τοῦ Α'.

Εἰς τὸν περὶ μόνων νόμον Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ, τὸν ἀπαγορεύσαντα τὴν ἴδρυσιν μονῶν καὶ τὴν ἀφιέρωσιν περιουσιῶν, ἀντέστη ἐπίσης καὶ ἐπέτυχε τὴν κατάργησιν αὐτοῦ μετὰ 20 ἔτη ὑπὸ τοῦ νόμου Βασιλείου τοῦ Πορφυρογεννήτου.

Ἡ Ἐκκλησία ἀφώρισε τὸν Μιχαὴλ Η' Παλαιολόγον ὡς αἰρετικὸν καὶ ἐστέρησεν αὐτὸν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἐνταφιασμοῦ.

Αὐτοκράτορες τινες, κολακεύμενοι ὑπὸ ἐπιτηδείων, ἐφιλοτιμοῦντο νὰ ἀνυψῶσιν ἐπίσκοπας εἰς μητροπόλεις. Ἡ Δ' ὁμοῦς Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἔκρινεν ἀκύρους τὰς τοιαύτας ἀνυψώσεις ἄνευ συνοδικῆς ἐγκρίσεως. Θεοδόσιος ὁ Β' ἀνεκήρυξε μητροπολίτην τὸν ἐπίσκοπον Βηρυττοῦ, ὑπαγόμενον ὑπὸ τὴν Μητρόπολιν Τύρου, καὶ ἀποσπᾶσας ἄλλας ἕξ ἐπίσκοπας ἀπὸ τὸν Τύρου ὑπήγαγεν αὐτὰς ὑπὸ τὸν Βηρυττοῦ. Ἡ Δ' ὁμοῦς Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἠκύρωσε ταῦτα πάντα, οἱ δὲ ἐπίτροποι τοῦ αὐτοκράτορος Μαρκανοῦ ἐδήλωσαν τάδε: «Κατὰ τὴν ψήφον τῆς Ἁγίας Συνόδου καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ἀπάσαις ἐπαρχίαις τὰ τῶν κανόνων κρατεῖται· καὶ τὰ ἀρέσκοντα τῇ

Ἁγία Συνόδῳ εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον βέβαια φυλαττέσθω».

Ἐν συμπεράσματι ἡ Ἐκκλησία ἐν τῷ Βυζαντίῳ, συμφώνως πρὸς τὴν βουλὴν τοῦ θεοῦ τῆς Ἐκκλησίας Ἰδρυτοῦ, ὑπῆρξεν ἐλευθέρως ἐν τῷ ἑαυτῆς πλαισίῳ, ἀπελάμβανε πλήρους σεβασμοῦ τῶν ἑαυτῆς ἀρμοδιοτήτων, ἐπροστατεύετο ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν ἀποφάσεων αὐτῆς καὶ ἀπήλαυε προθύμως τῆς πολιτικῆς βοήθειας, ὡς ἂν ἐζητεῖτο αὐτῇ. Τάσεις ἀντίθετοι ἢ ἐνέργειαι δὲν ἴσχυσαν νὰ μετατρέψωσι τὴν θέσιν ταύτην τῆς Ἐκκλησίας. Ἐγένοντο μόνον ἀφορμὴ νὰ χαρακτηρισθῶσι καὶ ὑπὸ τῶν ἰδίων αὐτοκρατόρων ὡς ὑπερβασίαι, μὴδὲν κύριος ἔχουσαι.

Πάντα ταῦτα ἐπιγραμματικώτατα ἐκφράζει ἡ Μεγάλῃ Ἐκκλησία ἐν ἐγγράφῳ αὐτῆς τῷ 1865 πρὸς τὸν ἡγεμόνα τῆς Ρουμανίας Κοῦζαν ἀπευθυνομένῳ διὰ τῶν ἐξῆς :

«Οἱ φιλόχριστοι αὐτοκράτορες τὸ μέγα ποιῆσαι τὰ τῆς Ἐκκλησίας μακαριστότερον ἠγούμενοι τῆς βασιλικῆς πορφύρας, οὔτε τοὺς ἐπισκόπους συνῆγον εἰς σύνοδον, εἰ μὴ κατ' αἴτησιν καὶ ἀνάγκην ἐκκλησιαστικὴν, καθυπουργοῦντες αὐτοῖς εὐλαβῶς τὰ σωματικά, οὔτε νομοθετεῖν ὅλας ἤθελον, ἐὰν μὴ πρὸς τὸ πολιτικῶς κυρῶσαι τὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ αὐτοκρατορικῶς τῷ ὑπὲρ ἡμῶν συστήσασθαι ἢ πρὸς τὸ καθαγιάσαι τὰ τῆς Πολιτείας ἐκκλησιαστικῶς, ἐφ' ᾧ μὴδεμία ῥήτρα πολιτικὴ μὴδεμιά τῶν ἀποστολικῶν καὶ συνοδικῶν ἀντιμάχοιτο. Εἰ δ' ἄρα τις γνώμην ἀλαζονικώτερος, ἢ τοῦ ὀρθοῦ σφαιεῖς ἢ ἐκτόπῳ ὑπαχθεῖς φιλοτιμία καὶ χάριτι νομοθετήσῃ τι ἀπαρέσκον τῇ Ἐκκλησίᾳ, οὐκ εἰς μακρὰν ἢ αὐτός, ἢ ὁ διάδοχος, ἢ καὶ αὐτῇ ἡ Ἐκκλησία συνοδικῶς κατήργει τὸ ἀντικανονικόν. Διὰ καὶ ἐν ἀπάσῃ πάντων τῶν αἰώνων τῇ Καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ κεκράτηκε καὶ διακρατήσῃ ὡς Θεοῦ βουλή, ἐκεῖνα τὰ θέσφατα περὶ τοῦ ἀκύρου παντὸς τοῖς συνοδικοῖς κανόσιν ἀντιμαχομένου νομοθετήματος».

(Ἐπεταὶ τὸ τέλος)

Μὴ κατὰ τὰ παιδία τὰ μικρά, τῶν μεγάλων ὑπερορῶντες, τὰ μικρὰ θαυμάζωμεν. (Χρυσόστομος)

Τὸ μικρὸν οὐ μικρὸν ὅταν ἐκφέρῃ μέγα. (Γρηγόριος Θεολόγος)

Σκιὰ καὶ σκιᾶς οὐδαμινέστερα τὰ τοῦ βίου πράγματα. (Χρυσόστομος)

Φιλεῖ τὸ μὲν πόνῳ κτηθὲν μᾶλλον κρατεῖσθαι, τὸ δὲ ραδίως, καὶ ἀποπτέεσθαι τάχιστα. (Γρηγόριος Θεολόγος)

Φύσει ἠδόμεθα τοῖς ὁμοίοις. (Ἀθανάσιος)

Τῶν μὲν χρημάτων τὴν ζημίαν διορθῶσαι πάλιν ἐν λόγον δὲ ἐκπηδήσαντα καθάπαξ ἀνακτήσασθαι πάλιν οὐκ ἐνι. (Χρυσόστομος)

Πάντες διὰ τῆς πλατείας βαδίζουσιν ὁδοῦ, πάντες εἰς τὰ παρόντα κερτῆσαι πράγματα, καὶ τῶν μελλόντων οὐδέποτε λαμβάνουσιν ἔννοιαν. (Χρυσόστομος)

Ἔστι καὶ παρὰ ἀνθρώπῳ μικρῶ καὶ εὐτελεῖ εὐρεθῆναι τι τῶν δεόντων, ὃ παρὰ τῷ σοφῷ καὶ μεγάλῳ πολλάκις οὐχ εὐρηταί. (Χρυσόστομος)

ΤΟ ΦΩΣ ΕΝ ΤΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ

Ἐκπαλαι ἡ Ἐκκλησία ἔχει μεγάλην χρῆσιν τοῦ φωτός, μεταχειρίζεται τὸ ἔλαιον καὶ τὸν κηρὸν, ὅστις ἐπίσης εἶναι ἀπ' ἀρχαιοτάτων ἐν χρήσει, ὡς τοῦτο μανθάνομεν ἐκ τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα καὶ κατὰ τὴν βάπτισιν. Καὶ σήμερον ἡ Ἐκκλησία ἐξακολουθεῖ κατὰ τὰς Θείας Ἱερουργίας καὶ λοιπὰς τελετὰς νὰ ποιῆται χρῆσιν τούτων.

Τὸ φῶς εἶναι ἀπαραίτητον κατὰ τὴν τελετὴν ἐν τῷ Ναῶ. Ἐξαιρετικῶς κατὰ τὴν οὐσίαν του μυστηριώδεις, εἶναι τὸ καθαρώτατον καὶ τὸ πνευματικώτατον ὄλων τῶν αἰσθητῶς νοητῶν πραγμάτων, ταῦτοχρόνως ὅμως καὶ τὸ πρῶτον, τὸ ἀναγκασιότατον διὰ τὴν ζωὴν ἐδῶ κάτω εἰς τὸν ὁρατὸν κόσμον. Ὡς τοιοῦτο εἶναι καὶ εἰκὼν τῆς Θείας Φύσεως καὶ Οὐσίας, ἥτις εἶναι ἡ ἀρχικὴ αἰτία ὅλης τῆς δημιουργίας. Ὁ Θεὸς εἶναι τὸ αἰώνιον, τὸ ἀναλλοίωτον Φῶς, τὸ ἀδημιούργητον Φῶς. Εἰς Αὐτὸν δὲν ὑπάρχει σκότος, «Ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβεν» (Ἰωάν. 1, 5). Ὁ Θεὸς κατοικεῖ εἰς φῶς ἀπρόσιτον, ὡς διδάσκει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος (1 Τιμ. 6, 16), καὶ εἶναι κατὰ τὸν Ψαλμῶδον «ἡ πηγὴ τοῦ φωτός» (ψαλ. 35, 10), καὶ «ὁ Πατὴρ τῶν φῶτων» (Ἰακ. 1, 17). Εἰς τὸ Θαβῶρ φῶς τοιοῦτο περιέβαλε τὸν Χριστόν, διὸ καὶ ἡ Ἐκκλησία ψάλλει «Φῶς ἀναλλοίωτον Λόγε, φῶτος Πατρὸς ἀγεννήτου».

Τὸ «Φῶς ἐκ φωτός», «Τὸ ἀπαύγασμα τῆς δόξης τοῦ Πατρὸς» (Ἐβρ. 1, 3) εἶναι ὁ Ἰησοῦς Χριστός, τὸν Ὅποιον ὁ γέρον Συμεὼν ὀνομάζει «Φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν, καὶ δόξαν λαοῦ Ἰσραὴλ». Εἶναι τῶντι Φῶς, τὸ ὅποιον φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. Ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ ἀληθὴς ἥλιος ὁ φωτίζων μὲ ἀναλλοίωτον καὶ αἰώνιον φῶς. Διὰ τοῦτο λέγει ὁ Κύριος περὶ ἑαυτοῦ, «Ἐγὼ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου, ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ οὐ μὴ περιπατήσει ἐν τῇ σκοτίᾳ ἀλλ' ἔξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς». Εἶναι εἰς τὸν πνευματικὸν κόσμον ὁ Χριστὸς πᾶν ὅ,τι εἶναι ὁ ἥλιος διὰ τὸν ὁρατὸν κόσμον, ἰδιαιτέρως διὰ τὴν γῆν. Τοῦτο ἀκριβῶς εἶναι ὁ Ἰησοῦς διὰ τὴν καρδίαν καὶ τὸ αἴσθημα, διὰ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ ὅπως ἐκ τοῦ ἡλίου πηγάζει τὸ φῶς καὶ ἐξ αὐτοῦ στηρίζεται ἡ ζωὴ ἐπὶ τῆς γῆς, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ὁμοίως ἀπὸ τὸν Χριστόν ἐκπηγάζει, ἀστράπτει καὶ λάμπει ἡ πλησμονὴ τῆς πνευματικῆς τροφῆς τῆς χαρᾶς, ἥτις χαρίζει αἰώνιον καὶ ὑπερφυσικὸν φῶς καὶ ζωὴν.

Εἰς τὴν Ἐκκλησίαν γίνεται χρῆσις τῶν κηρίων, ἅτινα κατασκευάζονται ἐκ καθαροῦ κηροῦ μελίσης. Ἐν τῷ Χριστῷ αἱ δύο φύσεις, ἡ Θεῖα καὶ ἡ ἀνθρωπίνη, εἶναι ἠνωμένα κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας, ἀτρέπτως καὶ ἀναλλοίωτως. Δυνάμεθα λοιπὸν, ἐρμηνεύοντες τὸν κηρὸν καὶ τὸ φῶς, νὰ εἴπωμεν ὅτι ὁ μὲν κηρὸς δηλοῖ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν τοῦ Χριστοῦ,

τὸ δὲ φῶς τὴν Θεῖαν τοιαύτην. Δυνάμεθα λοιπὸν νὰ θεωρήσωμεν οὕτω πῶς τὴν εἰκόνα τὴν ὁποῖαν παρουσιάζει ὁ κηρὸς, ὅστις φωτίζει. Αὐτός, ὡς γνωρίζομεν, προέρχεται ἐκ τῆς ἐργαζομένης μελίσης, ἥτις συναθροίζει καὶ πλάττει τὸν γνήσιον αὐτὸν κηρὸν ἀπὸ εὐώδη φυτὰ καὶ ἄνθη, εἰς τὰ ὁποῖα ἐπικάθηται καὶ ἐκ τῶν ὁποίων συλλέγει ὅ,τι ἀπαιτεῖται πρὸς τοῦτο.

Τὸ Φῶς εἶναι τὸ σύμβολον τοῦ νοητοῦ ἡλίου τῆς χάριτος Ἰησοῦ Χριστοῦ, συνεπῶς τὸ σύμβολον τῆς ἀπ' Αὐτοῦ προερχομένης πνευματικῆς χαρᾶς, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐξ Αὐτοῦ πηγάζουσης ἀληθείας. Τὸ φῶς εἶναι τὸ ἀγαπητότατον, ἀλλὰ καὶ τὸ λεπτότατον πάντων τῶν ἐπὶ γῆς. Δυνάμεθα νὰ τὸ ὀνομάσωμεν «τὸ μείδιμα τοῦ οὐρανοῦ», «τὴν ὠραιότητα τῆς γῆς», «τὴν χάριν τῆς φύσεως», «τὴν ζωὴν τῶν πραγμάτων», «τὴν ἄνθισιν τῶν χρωμάτων», «τὴν εὐχαρίστησιν τῶν ὀφθαλμῶν», «τὸ χάρισμα τῆς ψυχῆς», κατὰ τὴν ὄντως ἐπιτυχὴ καὶ θαυμασίαν ἔκφρασιν διαπρεποῦς ἐπιστήμονος. Τὸ φῶς εἶναι πλούσιον εἰς προσόντα, σύμβολον τῆς καθαρότητος καὶ σαφηνείας, τὰ ὁποῖα προσιδιάζουν εἰς τὸν ἀθέατον κόσμον τῆς Χάριτος. Τὸ σκότος εἰκονίζει τὴν εἰδωλολατρείαν, δηλαδὴ τὴν ἀπιστίαν, τὴν πλάνην, τὴν ἀμφιβολίαν, τὴν ἔλλειψιν παρηγορίας, τὰ δὲ ἔργα τοῦ σκότους εἶναι ἀθεΐα καὶ ἀμαρτία. Τὸ φῶς ὅμως τὸναντίον εἶναι ἡ εἰκὼν τοῦ χριστιανισμοῦ, τῆς πίστεως, τῆς ἀληθείας, τῆς ἀρετῆς, τῆς παρηγορίας, τῆς μακαριότητος, τῆς πεποιθήσεως, δι' ἃν λόγον καὶ ὁ Ἀπόστολος Πέτρος διδάσκει «τοῦ ἐκ σκότους καλέσαντος εἰς τὸ θαυμάσιον Αὐτοῦ φῶς» (1 Πέτρ. 2, 9). Τὸ φῶς φωτίζει τὸν ὀφθαλμὸν καὶ ἐκ τούτου καθιστᾷ ὁρατὰ ὅλα τὰ ἀντικείμενα. Ἡ ἀλήθεια τῆς πίστεως, δηλαδὴ τὸ πνευματικὸν φῶς, μᾶς δεικνύει ἕνα ὑπερφυσικόν, ὠραῖον κόσμον καὶ μᾶς ἐπιτρέπει νὰ παρατηρήσωμεν βαθύτατα εἰς τὰ μυστήρια καὶ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, μᾶς ἀποκαλύπτει τὴν ὠραιότητα τῆς βασιλείας Αὐτοῦ. Ἡ φλόξ τῆς λαμπάδος τοῦ κηροῦ εἶναι μυστηριώδης, καθαρὰ, ὠραία, ἀγαπητὴ, ἀστραπηβόλος, θερμὴ, λαμπρά. Ἔτσι εἶναι καὶ ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ μυστικὴ, ἐξαλείφει τὰς κηλίδας τῆς ψυχῆς καὶ χαρίζει εἰς αὐτὴν ὠραιότητα καὶ λάμψιν, πληροῖ τὴν νόησιν μὲ γνώσεις καὶ σοφίαν, τὴν θέλησιν μὲ ἰσχὺν καὶ δύναμιν, καὶ τὴν καρδίαν μὲ ἀγάπην καὶ χαρὰν.

Ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ ἥλιος τῆς Χάριτος καὶ ἐξ Αὐτοῦ ὡς ἀπὸ ἀστειρεύτου πηγῆς αἰωνίας ἐκχύνεται φῶς, πηγάζει ἡ χειμαρρῶδης πλησμονὴ τῆς Θείας Χάριτος καὶ τῆς ἀληθείας, καὶ πάντες ἀντλοῦμεν ἀπ' Αὐτὴν τὴν ἀένανον πηγὴν τοῦ φωτός λαμβάνοντες ἐξ Αὐτῆς τὴν ψυχικὴν δύναμιν καὶ πρόοδον, καὶ τὴν πνευματικὴν ζωὴν. Ὁ Χριστὸς τότε μᾶς φῶς προσλάβει εἰς τὴν καρδίαν Του ὡς τέκνα ἐξωτὸς καὶ διὰ τοῦτο εἴμεθα «φῶς ἐν Κυρίῳ» (Ἐφεσ. 5, 8) «ὠπλισμένοι μὲ τὰ ὄπλα τοῦ φωτός» (Ρωμ. 13, 12),

πρὸς ἀγῶνα κατὰ τοῦ πονηροῦ, κατὰ τοῦ σκότους.

Τὸ φῶς, κατὰ ταῦτα, εἶναι τὸ σημεῖον παντὸς ἀληθοῦς μαθητοῦ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς νέας ζωῆς τῆς ἐξαστραπτούσης μέσα εἰς τὴν λαμπρότητα τῶν ἀρετῶν, τῆς ἠθικῆς ἐλευθερίας, καθαρότητος, τῆς ἀπολυτρώσεως τῶς υἰῶν τοῦ Θεοῦ, οἵτινες φέρονται «ὡς λύχνοι καιόμενοι» (Λουκ. 12, 35) καὶ τὸ φῶς αὐτῶν λάμπει ἔμπροσθεν τῶν ἄλλων. Καὶ Αὐτὸς ὁ Χριστὸς ἐμφαντικώτατα ζητεῖ τοιαύτην ζωὴν ὅταν λέγῃ «Οὕτω λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα καὶ δοξάσωσι τὸν Πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς». Ἰδιαιτέρως περὶ τοῦ καιομένου κηρίου δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν καὶ νὰ τὸ ἐρμηνεύσωμεν ὅτι σημαίνει τὰς ὑπὸ τοῦ θεοῦ φωτὸς καταυαζομένας καρδίας τῶν χριστιανῶν.

Εἰς τὰς Παροιμίας τοῦ Σολομώντος ἀναγινώσκομεν ὅτι «ἡ ὁδὸς τῶν δικαίων εἶναι λάμπων φῶς, ἐξακολουθεῖ καὶ αὐξάνει μέχρι πληρότητος ἡμερῶν» (Παροιμ. 4, 18). Ἄλλὰ καὶ ὁ Δαβὶδ προσφύεστατα ἐξεικονίζει τοῦτο λέγων, «Ὁ νόμος Σου λύχνος εἰς τοὺς πόδας μου καὶ φῶς εἰς τὰς ὁδοὺς μου». Εἶναι αὐτὸ τὸ φῶς, τὸ φωτίζον πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον.

Ἀναφέρομεν μίαν ὠραίαν ἐρμηνεῖαν, τὴν ὁποῖαν πολλοὶ δίδουσι εἰς τὸ καιόμενον κηρίον, ὅπερ θέλουσι νὰ παραστήσωσιν ὡς εἰκονίζον τὰς τρεῖς ἀρετάς. Ἡ φλόξ, δηλαδὴ τοῦ καιομένου κηρίου, δεικνύει τὴν πίστιν, ἣτις εἶναι, ὡς ἀνωτέρω, κατὰ τὸν Δαβὶδ, «λύχνος εἰς τοὺς πόδας μου καὶ φῶς εἰς τὰς ὁδοὺς μου» (Ψαλμ. 118, 105) ἡ διαρκὴς ἐξ ἄλλου πρὸς τὰ ἄνω τάσις τῆς φλογὸς εἶναι ἡ εἰκὼν τῆς χριστιανικῆς ἐλπίδος, ἣτις ὁδηγεῖ καὶ κατευθύνει τὰ βλέμματα ἡμῶν πρὸς τὰ ἄνω, ἐκ τῶν ἐπιγειῶν πρὸς τὰ οὐράνια· ἡ δὲ πυρὰ τῆς φλογὸς, ἣτις βαθμηδὸν καταναλίσκει τὸν κηρὸν καὶ τὴν θρυαλλίδα εἰκονίζει τὴν ἀγάπην, ἣτις θυσιάζεται καὶ θυσιάζει τὸ πᾶν διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Θεοῦ.

Ἡσυχος καὶ καθαρὰ καὶ θερμὴ καίει ἡ φλόξ τοῦ κηρίου, εἰκὼν κατ' ἄλλους τῆς θερμῆς ἰκεσίας, τῆς λατρείας, ἣτις πολλάκις καταλαμβάνει τὴν καρδίαν μας καὶ ἡ ὁποία διὰ τῶν πτερυγῶν τῆς μᾶς φέρει ἐπάνω μέχρι τοῦ Θρόνου τῆς Θείας Μεγαλειότητος.

Παρατηροῦντες καὶ μελετῶντες ὅλα τὰ ἀνωτέρω ἐν συντομίᾳ παρατεθέντα μανθάνομεν, ὅτι τὸ φῶς, τοῦ ὁποίου ἡ ἀπαλή καὶ ἡσυχος λάμπει χύνει μέσα εἰς τὴν ψυχὴν μας τὴν χαρὰν, τὴν ἐλπίδα, τὴν παρηγορίαν, τὴν βεβαιότητα, εἶναι σύμβολον τῆς οὐρανοῦ δόξης, εἰκὼν τοῦ αἰωνίου καὶ ἀναλλοίωτου φωτός, τὸ ὁποῖον περιβάλλει τὴν Θεότητα. Ὁ ἀπορρίπτων τὰ ἔργα τοῦ σκότους καὶ ἐνδεδυμένος τὰ ὄπλα τοῦ φωτός, ὁ φέρων ἐν δικαιοσύνῃ καρποὺς φωτός,

αὐτὸς καταντᾷ, μετὰ τὸ ἐπικίνδυνον σκότος τοῦ παρόντος βίου, εἰς τὸ ἀδιάφθορον ἐκεῖνο φῶς τῆς αἰωνίου λαμπρότητος, κατὰ τοὺς λόγους τοῦ Χριστοῦ «Ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ οὐ μὴ περιπατήσει ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ' ἔξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς». Ἐννοοῦμεν λοιπὸν διατί ἡ Ἐκκλησία μεταχειρίζεται τὸν καιόμενον κηρὸν, τὸ φῶς, κατὰ τὰς Θείας Ἰερουργίας καὶ τελετάς. Τὰ κηρία, ἄτινα καιόμενα καταναλίσκονται, διδάσκουσιν ὅτι ὁ Χριστὸς ὁ νοητὸς Αὐτὸς ἥλιος τῆς δικαιοσύνης, εἶναι ἐπὶ τῆς Ἁγίας Τραπέζης, ἀγόμενος πρὸς θυσίαν καὶ διαδιδόμενος εἰς τοὺς πιστοὺς.

Τὰ καιόμενα κηρία μᾶς δίδουσι τὴν συμβουλὴν νὰ συνεορτάζωμεν μετὰ τῆς Ἐκκλησίας μὲ ζῶσαν πίστιν καὶ ἀγάπην τὴν Θυσίαν τοῦ Χριστοῦ, Αὐτοῦ τοῦ αἰωνίου Φωτός. Τὸ φῶς τῶν κηρίων πρέπει νὰ φωτίζῃ τὸ ἐσωτερικὸν μας καὶ νὰ ἐκδιώκῃ ἀπ' αὐτοῦ τὸ σκότος, τὰς σκοτεινάς μας σκέψεις τοῦ φθόνου, τοῦ μίσους, τῆς ἐκδικήσεως, τῆς χαιρεκακίας, τῆς αἰσχροτήτος καὶ ὄλων ἐκείνων τῶν κακιῶν τοῦ σκότους. Τούναντίον σκέψεις φωτεινὰς μᾶς διδάκει τὸ καιόμενον κηρίον ὅτι πρέπει νὰ εἰσέλθουν εἰς τὴν ψυχὴν μας, σκέψεις ἐγάπης πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον, σκέψεις πραότητος καὶ ἀγαθότητος, σκέψεις χαρᾶς, σωφροσύνης, δικαιοσύνης. Ἐὰν οὕτω πῶς νοήσωμεν τὴν σημασίαν ταύτην τοῦ φωτός καὶ ἀκολουθήσωμεν τὴν συμβουλὴν Αὐτοῦ, τότε καὶ αἱ καρδίαι μας θὰ πληρωθῶσι φωτὸς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ θὰ ἐλευθερωθῶμεν ἀπὸ πᾶσαν τυφλότητα τοῦ σκότους, ὥστε νὰ καταντήσωμεν εἰς τὸ αἰώνιον καὶ ἀνέσπερον φῶς, τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, Ὅστις εἶναι τὸ φῶς τὸ φωτίζον πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον.

† Ὁ Λαρίσης ΔΩΡΟΘΕΟΣ

Η ΜΕΤΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ

ΚΑΙ Η ΔΙΑΒΑΘΜΙΣΙΣ ΤΩΝ ΕΦΗΜΕΡΙΩΝ

Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1945 ἡ Γενικὴ Διεύθυνσις τῶν Ὀρθοσκευμάτων τοῦ Ὑπουργείου Ὀρθοσκευμάτων καὶ Παιδείας ἐθεώρησεν ὡς πρώτιστον καὶ ὑψιστον καθήκον τῆς τὴν νομοθετικὴν ρύθμισιν τῶν ἀπὸ μακροῦ ἐκκρεμούντων ζητημάτων τῆς μορφώσεως, τῆς διαβαθμίσεως, τῆς μισθοδοσίας καὶ τῆς συνταξιοδοτήσεως τοῦ Ἐφημεριακοῦ ἡμῶν Κλήρου. Πράγματι δέ, χάρις εἰς τὴν κατανόησιν καὶ τὴν πρόφρονον συνεργασίαν τῆς Ἐκκλησίας, τῆς Κυβερνήσεως καὶ πάντων τῶν ἀρμοδίων παραγόντων ἐν γένει, κατηρτίσθη ἡ σχετικὴ νομοθεσία, δι' ἧς ἐρρυθμίσθησαν κατὰ τρόπον κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἱκανοποιητικὸν τὰ ἀνωτέρω ζητήματα, ἐπιτευχθέντος διὰ συνεχῶν καὶ ἐπιμόνων προσπαθειῶν οὐχὶ βεβαίως τοῦ τελείου, ἀλλ' ἀπλῶς καὶ μόνον τοῦ δυνατοῦ ὑπὸ τὰς μεταπολεμικὰς κρίσεις διὰ τὸ Ἔθνος ἡμῶν περιστάσεις, μὲ προοπτικὴν δὲ καὶ περαιτέρω πραγματοποιήσεων καὶ ἐπιτευγμάτων. Ἦδη ἔσοχον

τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐκθέσωμεν ἐνώπιον τῆς κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος συνελθοῦσης Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τὴν συντελεσθεῖσαν ἐργασίαν πρὸς ἀναδιοργάνωσιν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαιδεύσεως (βλ. «Ἐκκλησίαν» (23 [1946] σ. 17 ἐξ., 36 ἐξ.), ἐκ τῆς ὁποίας θὰ προέρχονται καὶ χειροτονῶνται οἱ νέοι Ἱερεῖς ἡμῶν, συμφώνως πρὸς τὸ ἄρθρον 28 § 2 τοῦ Ἀν. Νόμου 540) 1945 «Περὶ Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαιδεύσεως», δι' οὗ ὁρίζεται, ὅτι «ἀπὸ τῆς ἰσχύος τοῦ παρόντος Ἀν. Νόμου τὰς ἐφημεριακὰς θέσεις θὰ καταλαμβάνουσιν ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον οἱ κεκτημένοι πτυχίον Θεολογικῆς Σχολῆς Πανεπιστημίου ἢ Ἱερατικῶν Φροντιστηρίων ἢ Ἐκκλησιαστικῶν Σχολῶν ἢ Ἱεροδιδασκαλείων παντὸς τύπου, ἀποκλειομένης ἀπολύτως τῆς χειροτονίας παντὸς μὴ κεκτημένου τοιοῦτον πτυχίον», ὡς καὶ οἱ φοιτηταὶ τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν Ἀθηνῶν, Θεσσαλονίκης καὶ Χάλκης «οἱ διανύοντες τὸ Β', Γ' καὶ Δ' ἔτος τῶν σπουδῶν τῶν» (ἄρθρον 2 § 1 Ἀν. Νόμου 807) 1945 «Περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τοῦ Α. Ν. 540] 1945 «περὶ Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαιδεύσεως»).

Παραλλήλως ὁμως ἐπεβάλλετο νὰ ληφθῇ μέριμνα καὶ διὰ τὴν μετεκπαίδευσιν τῶν πρὸ τῆς ἰσχύος τῶν ἀνωτέρω Νόμων χειροτονηθέντων μὴ προσοντούχων Ἐφημερίων, διὰ τοῦτο δὲ ἐν τῷ αὐτῷ ἄρθρῳ τοῦ Νόμου 540 προσετέθη διάταξις, καθ' ἣν εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικά Φροντιστήρια «θέλουσι μετεκπαιδευθῆ κατὰ σειράν οἱ Ἱερεῖς οἱ μὴ κεκτημένοι πτυχίον Ἱερατικῶν Σχολῶν, Ἐκκλησιαστικῶν Σχολῶν, Ἱεροδιδασκαλείων ἢ Ἱερατικῶν Φροντιστηρίων». Ὁμοίᾳ διάταξις περιελήφθη καὶ ἐν τῷ ἄρθρῳ 2 § 2 τοῦ μεταγενεστέρου Ἀν. Νόμου 807] 1945 διὰ τοὺς μὴ κεκτημένους τὸ ἀνωτέρω πτυχίον Ἐφημερίους, οἱ ὅποιοι «διατασσόμενοι ὑπὸ τοῦ οἰκείου Ἱεράρχου ὑποχρεοῦνται ὅπως φοιτήσωσιν εἰς Ἐκκλησιαστικὸν Φροντιστήριον, μὴ συμμορφούμενοι δὲ ἀσπλύνονται τῆς ἐφημεριακῆς θέσεώς τῶν». Τέλος ἐκρίθη ὡς ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη, ὅπως ἡ νομοθετηθεῖσα μετεκπαίδευσίς τῶν Ἐφημερίων ἀρχίσῃ ἀπὸ τοῦ ἀρξαμένου σχολικοῦ ἔτους, καὶ πρὸς τοῦτο διὰ τοῦ ἄρθρου 3 § 3 τοῦ ἄρτι δημοσιευθέντος Νομοθετικοῦ Διατάγματος 415] 1947 «Περὶ ρυθμίσεως ζητημάτων τινῶν ἀφορῶν τῶν τῆν Ἐκκλησιαστικῆν Ἐκπαιδευσιν» ὠρίσθη ὅτι «ἀπὸ τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1947-48 εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικά Φροντιστήρια ἄρχεται ἡ μετεκπαίδευσίς τῶν πρὸ τῆς ἰσχύος τοῦ ὑπ' ἀριθ. 540) 45 Ἀν. Νόμου χειροτονηθέντων Κληρικῶν». Πρὸς ἐφαρμογὴν λοιπὸν τοῦ ἀνωτέρω ἄρθρου τὸ Ὑπουργεῖον Θρησκευμάτων καὶ Παιδείας ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐξαπέλυσε τὴν ὑπ' ἀριθ. 90604] 20-10-1947 («Ἐκκλησία» 24 [1947] 331) ἐγκύκλιον αὐτοῦ πρὸς πάντας τοὺς Σεβ. Μητροπολίτας τοῦ Κράτους, ὅπως προβῶσιν εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῆς διατάξεως ταύτης τοῦ Νόμου, παρακαλέσαν ἅμα καὶ τὴν Ἱεράν Σύνοδον ὅπως πράξῃ τὸ αὐτό, ἀφ' ἑ-

τέρου δὲ διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 91857] 23-10-1947 Ὑπουργικῆς ἀποφάσεως παρέτανε τὴν προθεσμίαν τῶν ἐγγραφῶν εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικά Φροντιστήρια μέχρι τέλους Νοεμβρίου ἐ. ἔ., τῆς προθεσμίας ταύτης δυναμένης νὰ παραταθῆ μέχρι τέλους Δεκεμβρίου ἐ. ἔ.

Ὡς γνωστὸν, ἡ φοίτησις ἐν ἅπασιν τοῖς Ἐκκλησιαστικοῖς Φροντιστηρίοις εἶναι διετής, οἱ δὲ μετεκπαιδευόμενοι Κληρικοὶ ἐγγράφονται ἄνευ ἐξετάσεων καὶ οἰκοῦσι καὶ διαιτῶνται ἐν αὐτοῖς δαπάναις τοῦ Κράτους, ἐπὶ πλέον δὲ διὰ τὴν συντήρησιν τῶν οἰκογενειῶν τῶν λαμβάνουσιν ὀλόκληρον τὸν μισθὸν τῶν ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου, συμφώνως πρὸς τὸ ἄρθρον 6 τοῦ νεαροῦ Νομοθ. Διατάγματος 415] 1947, ἔχον οὕτως: «Ἐφημέριοι καὶ δημοδιδασκαλοὶ ἐν ἐνεργείᾳ, ἐγγραφόμενοι εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικά Φροντιστήρια, δύνανται νὰ λαμβάνωσιν ἐκπαιδευτικὴν ἄδειαν μετὰ πλήρων ἀποδοχῶν μέχρι δύο σχολικῶν ἐτῶν, χορηγουμένην εἰς μὲν τοὺς Ἐφημερίους ὑπὸ τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου, εἰς δὲ τοὺς δημοδιδασκάλους ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου Θρησκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας». Προσθετέον ὅτι Ἐφημέριοι μὲν ἔχοντες τίτλον σπουδῶν δημοτικοῦ ἢ ἑλληνικοῦ σχολείου ἢ γυμνασίου μέχρι τῆς προτελευταίας γυμνασιακῆς τάξεως δύνανται νὰ φοιτήσωσιν εἰς τὸ πλησιέστερον Κατώτερον Ἐκκλησιαστικὸν Φροντιστήριον ἐκ τῶν λειτουργούντων ἐπὶ ταυτοῦτον, ἦτοι: Κορίνθου, Λαμίας, Βελλῶν, Κοζάνης, Ξάνθης, Κρήτης καὶ Πάτμου, μετὰ δὲ τὴν ἀποφοίτησιν κατατάσσονται αὐτοδικαίως εἰς τὴν Γ' μισθολογικὴν κατηγορίαν. Ἐφημέριοι δὲ κεκτημένοι ἀπολυτήριον γυμνασίου ἢ διδασκαλείου δύνανται νὰ φοιτήσωσιν εἰς ἕν ἐκ τῶν τριῶν λειτουργούντων Ἀνωτέρων Ἐκκλησιαστικῶν Φροντιστηρίων: Ριζαρείου Ἀθηνῶν, Πατρῶν καὶ Θεσσαλονίκης, μετὰ δὲ τὴν ἀποφοίτησιν κατατάσσονται εἰς τὴν Β' μισθολογικὴν κατηγορίαν.

Εἶναι περιττὸν νὰ τονίσωμεν, ὅτι ἡ ἀρχομένη μετεκπαίδευσίς τῶν Ἐφημερίων εἶναι νόμῳ ὑποχρεωτικὴ, ἐπὶ πλέον δὲ ἐπιβάλλεται καὶ ἐκ τῆς ἐπιτακτικῆς ἀνάγκης τῆς ἀνυψώσεως τῆς στάθμης τῆς μορφώσεως τοῦ Ἐφημεριακοῦ μας Κλήρου, ἵνα δυνηθῇ οὗτος νὰ ἀναδειχθῆ περισσότερον ἄξιος τῆς ὑψηλῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀποστολῆς του. Ὅθεν ὑπάρχει βέβαιος ἐλπίς, ὅτι οἱ ἴδιοι οἱ Ἱερεῖς μας, κατανοοῦντες τὴν ἀνάγκην ταύτην, θὰ προσέλθωσιν αὐθορμήτως εἰς τὰ Ἐκκλησι. Φροντιστήρια πρὸς μετεκπαίδευσιν, τοσοῦτω μᾶλλον ὅσῳ τοῦτο ἐπιβάλλει καὶ τὸ ὕλικόν συμφέρον αὐτῶν. Διότι ἅμα τῇ λήψει τοῦ πτυχίου τῶν ἐκ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Φροντιστηρίων θὰ τύχῃσι τῆς νέας μισθολογικῆς διαβαθμίσεως, συμφώνως πρὸς τὸ ἄρθρον 8 τοῦ εἰρημένου Νομοθ. Διατάγματος 415] 1947, τὸ ὅποιον θεσπίζει τὰ ἀκόλουθα: «Εἰς τὴν Β' μισθολογικὴν κατηγορίαν κατατάσσονται Ἐφημέριοι ἀπόφοιτοι τῶν δυνάμει τοῦ Α. Ν.

540]1945 ιδρυθεισών ἑπταταξίων Ἐκκλησιαστικῶν Σχολῶν, τῶν Ἀνωτέρων Ἐκκλησιαστικῶν Φροντιστηρίων καὶ Ἱεροδιδασκαλείων, ὡς καὶ οἱ ἀπόφοιτοι γυμνασίων, διδασκαλείων καὶ Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν κεκτημένοι πτυχίον Ἐκκλησιαστικοῦ ἢ Ἱερατικοῦ Φροντιστηρίου παντὸς τύπου. Εἰς τὴν Γ' δὲ μισθολογικὴν κατηγορίαν κατατάσσονται καὶ Ἐφημέριοι ἀπόφοιτοι τῶν δυνάμει τοῦ ὡς ἄνω Ἀν. Νόμου λειτουργούντων Κατωτέρων Ἐκκλησιαστικῶν Φροντιστηρίων, ὡς καὶ οἱ κεκτημένοι ἀπολυτήριον τῶν τέως ἑλληνικῶν σχολείων ἢ ἀντιστοιχῶν τάξεων τῶν γυμνασίων καὶ λαβόντες πτυχίον Ἐκκλησιαστικοῦ ἢ Ἱερατικοῦ Φροντιστηρίου παντὸς τύπου». Εἰς ἐκτέλεσιν τῆς διατάξεως ταύτης ἐξαπελύθη ἢ ὑπ' ἀριθ. 90605)20.10.1947 ἐγκύκλιος τοῦ Ὑπουργείου Ἐργασιαστικῶν πρὸς τὰς ἀρμοδίας Ἐκκλησιαστικὰς Ἀρχάς, ἵνα ἀνακατατάξωσι μισθολογικῶς τοὺς ἐμπίπτοντας εἰς τὴν νέαν ταύτην διαβάθμισιν ἐφημερίους ἐπὶ τῇ βάσει τῶν προσόντων αὐτῶν («Ἐκκλησία» 24 [1947] 331]2).

Ἀκριβῶς δὲ διὰ νὰ διευκολυνθῇ ἡ μετεκπαίδευσις καὶ ἡ διαβάθμισις καὶ τῶν ἀπολυτηριούχων γυμνασίου καὶ διδασκαλείου Ἐφημερίων ἀφ' ἐνός, καὶ ἀφ' ἑτέρου καὶ κυρίως διὰ νὰ προσελκυσθῶσι καὶ νέοι τοιοῦτοι εἰς τὰς τάξεις τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου, καὶ οὕτω πυκνωθῶσιν αὐταὶ δι' Ἐφημερίων κεκτημένων πτυχίον Ἀνωτέρων Ἐκκλησιαστικῶν Φροντιστηρίων, περιοριζομένου ἀντιστοιχῶς τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐκ τῶν προσωρινῶν Κατωτέρων Ἐκκλησιαστικῶν Φροντιστηρίων ἐξερχομένων, θεσπίζεται διὰ τοῦ πρώτου ἄρθρου τοῦ νέου Νομοθ. Διατάγματος 415 ἡ βαθμιαία μετατροπὴ τῶν Κατωτέρων Ἐκκλησιαστικῶν Φροντιστηρίων εἰς Ἀνώτερα τοιαῦτα. Ἡδὴ μάλιστα συνετελέσθη ἡ μετατροπὴ τοῦ μὲν Κατωτέρου Ἐκκλησιαστικοῦ Φροντιστηρίου Κερκύρας εἰς τὸ Ἀνώτερον Ἐκκλησιαστικὸν Φροντιστήριον Πατρῶν, τοῦ δὲ Κατωτέρου Ἐκκλησιαστικοῦ Φροντιστηρίου Σερρών εἰς τὸ Ἀνώτερον Ἐκκλησιαστικὸν Φροντιστήριον Θεσσαλονίκης. Ἀμφότερα τὰ νέα ταῦτα Ἀνώτερα Ἐκκλησιαστικὰ Φροντιστήρια, κατὰ πάντα ἰσότημα πρὸς τὸ τῆς Ριζαρείου Σχολῆς, θὰ λειτουργήσωσι κατὰ τὸ ἀρξάμενον σχολικὸν ἔτος, δεχόμενα πρὸς ἐγγραφήν μαθητὰς κεκτημένους ἀπολυτήριον γυμνασίου ἢ διδασκαλείου Κληρικοὺς καὶ λαϊκοὺς.

Θεωροῦμεν ὑψίστην ὑποχρέωσιν ἡμῶν νὰ υπογραμμίσωμεν ἐνταῦθα τὴν ἐπιτακτικὴν ἐκκλησιαστικὴν καὶ ἐθνικὴν ἀνάγκην τῆς βαθμιαίας καὶ προοδευτικῆς μετατροπῆς εἰς Ἀνώτερα Ἐκκλησιαστικὰ Φροντιστήρια ἀπάντων, εἰ δυνατόν, τῶν Κατωτέρων Φροντιστηρίων, τὰ ὅποια ἔχουσι χαρακτηριστὰ καιρικὸν καὶ προσωρινόν, ιδρυθέντα ἐν ἔτει 1945 πρῶτον μὲν διὰ τὴν ταχέειαν πλήρωσιν τῶν συνεπειῶν τοῦ πολέμου δημιουργηθεισῶν πολυαριθμῶν κενῶν ἐφημεριακῶν θέ-

σεων, εἶτα δὲ καὶ διὰ τὴν βαθμιαίαν μετεκπαίδευσιν τῶν μὴ προσοντούχων Ἐφημερίων.

Ἐννοεῖται βεβαίως ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν μελλόντων νὰ μετεκπαιδευθῶσι κατ' ἔτος ἐν τοῖς Ἐκκλησιαστικοῖς Φροντιστηρίοις Ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων θὰ εἶναι περιορισμένος, ἥτοι ἀνάλογος πρὸς τὰς ἐν τοῖς Φροντιστηρίοις ὑπαρχούσας ἐκάστοτε κενὰς θέσεις ὑποτρόφων καὶ πρὸς τὰς ἰδιαιτέρας συνθήκας καὶ ἀνάγκας ἐκάστης Ἱερᾶς Μητροπόλεως, θὰ ὀρίζεται δὲ κατ' ἔτος ὑπὸ τῶν Διευθυντῶν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Φροντιστηρίων, οἵτινες θὰ προσκαλῶσι τοὺς ἔχοντας σειρὰν προτεραιότητος ἐκ πεμπομένου ἐγκαίρως πρὸς αὐτοὺς πίνακος, καταρτιζομένου ὑπὸ τῶν Σεβ. Ἱεραρχῶν βάσει τοῦ χρόνου τῆς χειροτονίας καὶ τῆς ἡλικίας τῶν Ἐφημερίων, ἀρχῆς γιγνομένης ἐκ τῶν νεωτέρων κατὰ τὴν ἡλικίαν καὶ τὴν χειροτονίαν. Ὁμοίως οἱ Σεβ. Μητροπολίται θὰ ἐπιβάλλωσι τὴν μετεκπαίδευσιν καὶ εἰς τοὺς τυχόν δυστροπούντας, ἐπιβάλλοντες ἐν ἀνάγκῃ εἰς τοὺς ἀρνούμενους καὶ τὴν ποινὴν τῆς ἀπολύσεως ἐκ τῆς ἐφημεριακῆς τῶν θέσεως, συμφώνως πρὸς τὸ μνημονευθέν ἄρθρον 2 § 2 τοῦ Ἀν. Νόμου 807) 1945.

Κλείοντες τὸ ἄρθρον ἡμῶν τοῦτο ἐπιθυμοῦμεν νὰ τονίσωμεν, ὅτι πρὸ πάντων ἐκ τῶν Σεβ. Ἱεραρχῶν ἐξαρτᾶται ἡ πιστὴ ἐφαρμογὴ τῶν κειμένων διατάξεων περὶ τῆς μορφώσεως τῶν μελλόντων ὑποψηφίων Ἱερέων, ὡς καὶ περὶ τῆς μετεκπαίδευσεως τῶν ἤδη κεχειροτονημένων μὴ προσοντούχων τοιούτων, ἵνα οὕτως ἀποκτήσῃ βαθμὴν καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος Ἐφημεριακὸν Κλήρον κεκτημένον πτυχίον τῶν Θεολογικῶν ἢ Ἐκκλησιαστικῶν Σχολῶν ἢ τῶν Ἀνωτέρων Ἐκκλησιαστικῶν Φροντιστηρίων, δηλ. Κλήρον μὴ ὑπολειπόμενον ἀπὸ ἐπόψεως μορφώσεως τοῦ Κλήρου τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν, οἷον ἀπαιτοῦσι σήμερον ἡ διοικοῦσα Ἐκκλησία, τὸ καταβάλλον τὰς δαπάνας τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαιδεύσεως Κράτος καὶ ὁ εὐσεβῆς Ἑλληνικὸς λαός. Καὶ εἶναι παρήγορος ἡ διαπίστωσις, ὅτι ἤρξατο εὐτυχῶς κατανοουμένη ἡ μεγάλη σπουδαιότης καὶ ἀναγκαιότης τῆς ὀλοκληρώσεως τῆς μορφώσεως τοῦ Ἐφημεριακοῦ μας Κλήρου, ὡς τοῦλάχιστον δύναται τις νὰ συμπεράνη ἐκ τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ τῶν προσερχομένων εἰς τὰ περισσότερα σχολεῖα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαιδεύσεως Ἱεροσπουδαστῶν, ἐκ τῆς κατὰ τὰ δύο διαρρευσάντα σχολικὰ ἔτη αὐθормήτου προσελεύσεως ἱκανῶν Ἐφημερίων πρὸς μετεκπαίδευσιν εἰς τινὰ Ἐκκλησιαστικὰ Φροντιστήρια (Ριζαρείου, Κορίνθου κλπ.) μὲ ἱκανοποιητικὰ ὅπως οὖν ἀποτελέσματα καὶ ἐκ τῆς καταβαλλομένης ὑπὸ πολλῶν διαπρεπῶν Ἱεραρχῶν συνειδητῆς προσπάθειας πρὸς ἀπόκτησιν Κληρικῶν ἀνωτέρας μορφώσεως διὰ τὰς Μητροπολεις τῶν καὶ ἐνίσχυσιν καὶ προαγωγὴν τοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαιδεύσεως. Ἐπὶ

τῶν ἀνωτέρω δεδομένων δύναται νὰ στηριχθῆ ἢ αἰσιόδοξος πρόβλεψις, ὅτι, μετὰ τὴν ἐλπίζομένην εἴσοδον τῆς χώρας μας εἰς τὴν περίοδον τῆς εἰρηνεύσεως καὶ τῆς γενικῆς ἀνασυγκροτήσεως, θὰ δυνηθῆ καὶ ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἐκπαίδευσις (ἢ πλείστας δυσχερείας συναντῶσα σήμερον λόγω τῆς ἐσωτερικῆς ἀναταραχῆς) νὰ ἀποδώσῃ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοὺς προσδοκωμένους παρ' αὐτῆς καρπούς.

ΙΩΑΝΝΗΣ Ν. ΚΑΡΜΙΡΗΣ

Κοσμήτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς καὶ
Γενικός Διευθυντὴς τῶν Ἐρησκειμάτων

Δ Ι Α Τ Α Γ Μ Α

*Περὶ συγχωνεύσεως ἐνοριῶν Ἱ. Μητροπόλεων
Πολυανῆς, Χίου, Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας
καὶ Ἀργολίδος*

(Φύλλον Ἐφ. Κυβ. 188 (τεῦχος Α') τῆς 23 Αὐγούστου 1947)

Π Α Υ Λ Ο Σ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὸ ἄρθρον 15 ἐδάφ. 2 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 536)45 Α. Ν. «περὶ ρυθμίσεως τῶν ἀποδοχῶν τοῦ Ὀρθοδόξου Ἐφημεριακοῦ Κλήρου τῆς Ἑλλάδος κλπ.» ὡς καὶ τὰς σχετικὰς προτάσεις τῶν Μητροπολιτικῶν Συμβουλίων τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου, Χίου, Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας καὶ Ἀργολίδος, προτάσει τῶν ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ἐρησκειμάτων Ὑπουργῶν, ἀποφασίζομεν καὶ διατάσσομεν :

Συγχωνεύομεν τὰ κάτωθι ἐνορίας ὡς ἀκολουθοῦν

Α) Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου :

- 1) Τὴν ἐνορίαν Ἀγίου Παύλου Σπουργίτη εἰς τὴν ἐνορίαν Κωνσταντίνου καὶ Ἐλένης.
- 2) Τὴν ἐνορίαν Ἀγ. Γεωργίου Χρυσόπετρας εἰς τὴν ἐνορίαν Ταξιαρχῶν Φαναρίου.
- 3) Τὴν ἐνορίαν Ἀγ. Δημητρίου Πλαγιοχώρι εἰς τὴν ἐνορίαν Ἀγ. Γεωργίου -Αναβρυτό.

Β) Χίου :

- 1) Τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Παναγίας Εὐερετῆς τοῦ Δήμου Χίου εἰς τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Χαλαμπους Βαρβασίου τοῦ Δήμου Χίου.
- 2) Τὴν ἐνορίαν Ἀγ. Παντελεήμονος Μονοδεδρίου εἰς τὴν ἐνορίαν Ἀγίου Ἰωάννου Προδρόμου τοῦ Δήμου Χίου.
- 3) Τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Σωτῆρος Βαρβασίου τοῦ Δήμου Χίου κατὰ τὸ ἥμισυ τῶν οἰκῶν αὐτῆς εἰς τὴν ἐνορίαν Παναγίας Φαρμακαίνης Κάμπου τοῦ Δήμου Χίου καὶ κατὰ τὸ ἕτερον ἥμισυ εἰς τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγ. Λουκᾶ Βαρβασίου τοῦ Δήμου Χίου.
- 4) Τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Βλασίου Κάμπου τοῦ Δήμου Χίου κατὰ τὸ ἥμισυ τῶν οἰκῶν αὐτῆς εἰς τὴν ἐνορίαν Παναγίας Φαρμακαίνης Κάμπου τοῦ Δήμου Χίου καὶ κατὰ τὸ ἕτερον ἥμισυ εἰς τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγ. Λουκᾶ Βαρβασίου τοῦ Δήμου Χίου.
- 5) Τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγ. Γεωργίου Ταλλάρου τοῦ Δήμου Χίου εἰς τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Πολυκάρπου Ταλλάρου τοῦ Δήμου Χίου.
- 6) Τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγ. Θεοδοσίου Σπηλαδίων Κάμπου τοῦ Δήμου Χίου κατὰ τὸ ἥμισυ τῶν οἰκῶν αὐτῆς εἰς τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Πολυκάρπου Ταλλάρου τοῦ Δήμου Χίου, κατὰ δὲ τὸ ἕτερον ἥμισυ τοῦ Ἱ. Ναοῦ Παναγίας Ἀγιοδεκτεινῆς Κάμπου τοῦ Δήμου Χίου.
- 7) Τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Νικολάου Γροῦ τοῦ Δήμου Χίου εἰς τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Πολυκάρπου Ταλλάρου τοῦ Δήμου Χίου.
- 8) Τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Παναγίας Στρατηδαίνης Κάμπου τοῦ Δήμου Χίου εἰς τὰς ἐνορίας τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Πολυκάρπου Ταλλάρου καὶ Παναγίας

Ἀγιοδεκτεινῆς Κάμπου τοῦ Δήμου Χίου.

9) Τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Ἰωάννου Βουδομάτη Κάμπου τοῦ Δήμου Χίου εἰς τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Παναγίας Συριωτίσης Κάμπου τοῦ Δήμου Χίου, ἵνα ἐναλλάξ λειτουργῶνται καὶ οἱ δύο Ἱεροὶ Ναοί.

10) Τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Παναγίας Παχυᾶς Κάμπου τοῦ Δήμου Χίου εἰς τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Γεωργίου Σταφυλᾶ Κάμπου τοῦ Δήμου Χίου, ἵνα ἐναλλάξ λειτουργῶνται καὶ οἱ δύο Ἱεροὶ Ναοί.

11) Τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Γεωργίου Τραχυὸ Κάμπου τοῦ Δήμου Χίου εἰς τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγίας Ἀναστασίας Κάμπου τοῦ Δήμου Χίου ἵνα ἐναλλάξ λειτουργῶνται καὶ οἱ δύο Ἱεροὶ Ναοί.

12) Τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Ἰσιδώρου Πετροκοκκίνου Κάμπου τοῦ Δήμου Χίου εἰς τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Γεωργίου Δεκιάρη Κάμπου τοῦ Δήμου Χίου ἵνα λειτουργῶνται καὶ οἱ δύο Ἱεροὶ Ναοὶ ἐναλλάξ.

13) Τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Ἰωάννου Λειβαδίων τοῦ Δήμου Χίου εἰς τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Λουκᾶ Λειβαδίων τοῦ Δήμου Χίου.

14) Τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Λουκᾶ τῆς Κοινότητος Καρδαμύλων εἰς τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Παναγίας τῆς Κοινότητος Καρδαμύλων ἵνα ἐναλλάξ λειτουργῶνται καὶ οἱ δύο Ἱεροὶ Ναοί.

15) Τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγ. Παρασκευῆς τῆς Κοινότητος Καρδαμύλων εἰς τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τῆς Κοινότητος Καρδαμύλων ἵνα λειτουργῶνται ἐναλλάξ καὶ οἱ δύο Ἱ. Ναοί.

16) Τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τῆς Κοινότητος Λαγκάδου Κυδιάντος εἰς τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγ. Ἰωάννου Λαγκάδος.

17) Τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Κηρύκου τοῦ Δήμου Βροντάδου εἰς τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Ἰσιδώρου τοῦ Δήμου Βροντάδου ἵνα ἐναλλάξ λειτουργῶνται καὶ οἱ δύο Ἱεροὶ Ναοί.

18) Τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ τοῦ Δήμου Βροντάδου κατὰ τὸ ἥμισυ τῶν οἰκῶν αὐτῆς εἰς τὴν ἐνορίαν Παναγίας Ἐρυθριανῆς καὶ κατὰ τὸ ἕτερον ἥμισυ τῶν οἰκῶν αὐτῆς εἰς τὴν ἐνορίαν Παναγίας Μουτσαίνης Βροντάδου.

19) Τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγ. Γεωργίου τῆς Κοινότητος Βολισσοῦ εἰς τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ τῆς Κοινότητος Βολισσοῦ.

20) Τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Παναγίας τῆς Κοινότητος Βολισσοῦ εἰς τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ τῆς Κοινότητος Βολισσοῦ.

21) Τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ταξιαρχῶν τῆς Κοινότητος Ἀναβάτου εἰς τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Γεωργίου τῆς Κοινότητος Αὐγωνύμων ἵνα λειτουργῶνται καὶ οἱ δύο Ἱ. Ναοὶ ἐναλλάξ.

22) Τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Εἰσοδαίων Θεοτόκου τῆς Κοινότητος Ἐξω Διδύμας εἰς τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ταξιαρχῶν τῆς Κοινότητος Παγίδος ἵνα οἱ δύο Ἱ. Ναοὶ λειτουργῶνται ἐναλλάξ.

23) Τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγίας Ματρώνης τῆς Κοινότητος Διευχῶν Καταβάσεως εἰς τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ τῆς Κοινότητος Διευχῶν Καταβάσεως ἵνα ἐναλλάξ λειτουργῶνται οἱ δύο Ἱ. Ναοί.

24) Τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγίων Ἀναογύρων τῆς Κοινότητος Νενήτων εἰς τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Παναγίας τῆς Κοινότητος Νενήτων.

25) Τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Γεωργίου τῆς Κοινότητος Νενήτων εἰς τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Παναγίας τῆς Κοινότητος Νενήτων.

26) Τὴν ἐνορίαν Ἀγίου Ἰωάννου Σκαρδανᾶ τῆς Κοινότητος Καρδαμύλων εἰς τὴν ἐνορίαν Ἱ. Ναοῦ Τιμίου Σταυροῦ Κοινότητος Καρδαμύλων.

Γ) Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας :

Τὴν ἐνορίαν Ἀγ. Δημητρίου Δροσπηγιῆς εἰς τὴν ἐνορίαν Ἀγίου Γεωργίου Μάλθης.

Δ) *Αγρολίδος* :

- 1) Τὴν ἐνορίαν Ἁγίου Νικολάου Ἀβδήμπεη εἰς τὴν ἐνορίαν Ἁγίου Δημητρίου Ἀναφί.
  - 2) Τὴν ἐνορίαν Ἁγίας Μαρίνης Ν. Ροῖνοῦ εἰς τὴν ἐνορίαν Ἁγίου Γεωργίου Γιαννουλεῖκων.
  - 3) Τὴν ἐνορίαν Ἁγίας Παρασκευῆς Τσέλου εἰς τὴν ἐνορίαν Ἁγίου Δημητρίου Ἀσσίνης.
  - 4) Τὴν ἐνορίαν Ἁγίας Κυριακῆς Ἀχλαδοκάμπου εἰς τὴν ἐνορίαν Ἀγ. Δημητρίου Ἀχλαδοκάμπου.
  - 5) Τὴν ἐνορίαν Ἁγίου Κωνσταντίνου Δημαίνης εἰς τὴν ἐνορίαν Εὐαγγ. τῆς Θεοτόκου Ν. Ἐπιδαύρου.
  - 6) Τὴν ἐνορίαν Κοιμ. τῆς Θεοτόκου Ἐξοχῆς εἰς τὴν ἐνορίαν Ἁγίου Νικολάου χωρίου Ἁγίου Νικολάου.
  - 7) Τὴν ἐνορίαν Ἁγίου Γεωργίου Νεοχωρίου εἰς τὴν ἐνορίαν Τιμ. Προδρόμου Καπαρελίου.
  - 8) Τὴν ἐνορίαν Τιμ. Θεοτόκου Κεφαλοβρύσου εἰς τὴν ἐνορίαν Τιμ. Προδρόμου Φρουσούνης.
  - 9) Τὴν ἐνορίαν Κοιμ. τῆς Θεοτόκου Κουτσοποδίου εἰς τὴν ἐνορίαν Ἁγίας Κυριακῆς Κουτσοποδίου.
  - 10) Τὴν ἐνορίαν Ἁγίου Ἀθανασίου Κουρτακίου εἰς τὴν ἐνορίαν Ἀγ. Βαρβάρας Λάλουκα.
  - 11) Τὴν ἐνορίαν Κοιμ. τῆς Θεοτόκου Ἀρείας εἰς τὴν ἐνορίαν Ὑπαπαντῆς Χριστοῦ Λευκακίων.
  - 12) Τὴν ἐνορίαν Ἀγ. Κωνσταντίνου Μάνεσι εἰς τὴν ἐνορίαν Τιμ. Προδρόμου Μηδέας.
  - 13) Τὰς ἐνορίας Ἁγίου Γεωργίου Μπουτίων καὶ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Χώνυκα εἰς τὴν ἐνορίαν Ἁγίου Δημητρίου Πασᾶ.
  - 14) Τὴν ἐνορίαν Ἁγίας Αἰκατερίνης Προσούμνης εἰς τὴν ἐνορίαν Ὑπαπαντῆς Χριστοῦ Λιμνῶν.
  - 15) Τὴν ἐνορίαν Ἁγίου Σπυρίδωνος Ναυπλίου εἰς τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Ναυπλίου.
  - 16) Τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἁγίου Νικολάου Ναυπλίου εἰς τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἱ. Ναοῦ τὸ Γενέσιον τῆς Θεοτόκου Ναυπλίου.
  - 17) Τὴν ἐνορίαν Ἁγίας Τριάδος Στέρνας εἰς τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου Μαλανδρενίου.
  - 18) Τὴν ἐνορίαν Ἀγ. Γεωργίου Ἑλληνικοῦ εἰς τὴν ἐνορίαν Ἁγίου Ἀθανασίου Τουρνικίου.
  - 19) Τὴν ἐνορίαν τῶν Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Μπόρσια εἰς τὴν ἐνορίαν Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου Φυχτίων.
  - 20) Τὴν ἐνορίαν Ἁγίου Δημητρίου Πουλακίδας εἰς τὴν ἐνορίαν τὸ Γενέσιον τῆς Θεοτόκου Παναρητίου.
- Εἰς τὸν αὐτὸν ἐπὶ τῶν Ἐρησκειμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας Ὑπουργῶν ἀνατίθεμεν τὴν δημοσίευσιν καὶ ἐκτέλεσιν τοῦ παρόντος Διατάγματος.
- Ἐν Ἀθῆναις τῆ 8 Ἀυγούστου 1947

ΠΑΥΛΟΣ

Β.

Οἱ Ὑπουργοί

Ἐπί τῆς Παιδείας
Α. ΠΑΠΑΔΗΜΟΣἘπί τῶν Οἰκονομικῶν
Δ. ΧΕΛΜΗΣΕΙΣΗΓΗΣΙΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΔΡΘΩΡΩΝ 1 ΚΑΙ 2
ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ *

Ὁ περιορισμὸς τῆς ἐν Τουρκίᾳ δικαιοδοσίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἔχει τὰ μέγιστα ἐξασθενήσει τὸ κύρος καὶ τὴν ἰσχύον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τὸ ὁποῖον οὕτω δυσχερῶς φέρει τὸ βάρος τῶν ἐν τῇ Ὁρθοδοξίᾳ πρωτείων αὐτοῦ καὶ τῆς μεγάλης αὐτοῦ ἱστορικῆς κληρονομίας.

Ἐξ ἄλλου τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ἕνεκα τῆς ἰδιαζούσης αὐτοῦ θέσεως εἶναι λίαν ἐνδεχόμενον ν' ἀποβῇ ἀντικείμενον ἀμέσου ἐπι-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 296

βουλῆς ἀπὸ μέρους ὁμοδόξων ἀλλοεθνῶν, σήμερον ἰδίως ὁπότε οἱ περισσότεροι τῶν ὁμοδόξων ἀνήκουν εἰς λαοὺς καὶ ἐχθρικῶς διακειμένους πρὸς τὸν ἑλληνισμόν καὶ ἐπιδιώκοντας τὴν ἀπόκτησιν διαρκῶς μεγαλυτέρας ἐπιρροῆς εἰς ἐκείνας ἀκριβῶς τὰς περιοχάς, εἰς τὰς ὁποίας δύναται μέγα ν' ἀποβῇ καὶ πάλιν τὸ γόητρον τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας. Τέλος τὸ ἐπιχειρήμα ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται νὰ διοικῇ τὴν Ἐκκλησίαν Ἱεράρχης ἐδρεύων εἰς χώραν ἐχθρικὴν στερεῖται πλέον προϋποθέσεως. Ἡ Τουρκία εἶναι φιλικὴ χώρα καὶ ἀσφαλῶς προτιμᾶ νὰ παραμείνῃ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἑλληνικόν.

Ἄλλὰ δεόν νὰ τονισθῇ ὅτι δὲν συντρέχει ἄμεσος λόγος ἵνα τὸ αὐτοκέφαλον τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καταργηθῇ. Οἱ προταχθέντες κίνδυνοι εἶναι πρόδηλον ὅτι ἀποτελοῦν πιθανὰ μὲν ἐνδεχόμενα, ἀλλὰ πάντως μελλοντικά.

Ἐπιβάλλεται διὰ τοῦτο νὰ θεοπισθῇ ὅτι πρὸς ἀναθεώρησιν τῆς περὶ αὐτοκεφάλου τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας συνταγματικῆς διατάξεως δὲν ἀπαιτεῖται ἡ διαγραφομένη ἐν ἄρθρ. 102 διαδικασία, ἀλλ' ἀρκεῖ νὰ ψηφισθῇ ἡ σχετικὴ πρότασις δις—τῆς μιᾶς ψηφοφορίας ἀπεχούσης τῆς ἄλλης τρεῖς τοῦλάχιστον ἑβδομάδας—καὶ κατ' ἀπόλυτον πλειονοψηφίαν τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν βουλευτῶν.

Χρήσιμον εἶναι νὰ ἐπισημειωθῇ ὅτι ἐν τῇ Γ' Συντακτικῇ Συνελεύσει κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 14 Μαΐου 1922 κατόπιν προτάσεως τοῦ Δημητρίου Γούναρη καὶ συμφωνούντος τοῦ Νικολάου Στράτου ἐγένετο δεκτὴ ἐρμηνευτικὴ δῆλωσις ἐπὶ τοῦ ἄρθρ. 2 ἔχουσα οὕτω : «Ἡ Συνέλευσις δέχεται, ὅτι ἡ περὶ αὐτοκεφάλου τῆς Ἐκκλησίας διάταξις τοῦ ἄρθρ. 1 τοῦ Συντάγματος, ὡς μὴ θεμελιώδης, ὑπόκειται εἰς τὰς περὶ ἀναθεωρήσεως διατάξεις τοῦ Συντάγματος, ὡς αὐταὶ θέλωσι διατυπωθῆναι». Δηλαδὴ ἔκτοτε εἶχεν ἐπισημανθῆ, ἴσως ἐξ ἄλλων λόγων, τὸ ἐνδεχόμενον νὰ καταστῇ ἡ ἄρσις τοῦ αὐτοκεφάλου ἀνάγκη καὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔθνους¹.

δ) Ποία ἡ ἔκτασις τῆς συνταγματικῆς κατοχυρώσεως τῶν κανόνων καὶ ποία ἡ ὀρθότης τοῦ θέματος τούτου ἐφεξῆς ρύμθις;

Ἡ κρατήσασα καὶ ἀνωτέρω ἱστορικῶς ἐκτεθεῖσα λύσις ἀπὸ νομικῆς ἀπόψεως δὲν εὐσταθεῖ. Ἡ διάκρισις τῶν κανόνων εἰς δογματικούς καὶ διοικητικούς δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀπαδοθῇ εἰς τὸν συνταγματικὸν νομοθέτην τοῦ 1844. Ἡ πρόθεσις νὰ περιορίσῃ τὴν κατὰ τὴν ἔκφρασιν αὐτοῦ ἀπεριόριστον κατοχύρωσιν τῶν ἀποστολικῶν καὶ συνοδικῶν κανόνων εἰς τοὺς δογματικούς κανόνους καὶ μόνον οὐδαμῶς θεμελιώδεις. Ἐξ οὐδενὸς δὲ στοιχείου δύναται νὰ συναγάγῃ τις ὅτι ὁ συνταγματικὸς νομοθέτης τοῦ 1864

1. Τὴν ἀνάγκην τῆς ἀμέσου ὑπαγωγῆς τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας ὑπὸ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ὑπεστήριξε μετὰ μεγάλῃς θέρμης ὁ Χρ. Ἀνδρ. οὐτσος, ἰδίως σελ. 98-114.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Ἀξιοθρήνητος τριακονταετηρίς.

Ἐπατηγυρίσθη, λοιπόν, κάπου ὅπισθεν ἐνὸς πολυλαλήτου «σιδηροῦ παραπετάσματος» μετ' ἐπισημῶν θριαμβολογίαν ἢ τριακονταετηρίς μῆς ἐκ τῶν τρομακτικωτέρων καὶ ἐγκληματικωτέρων τῆς Ἱστορίας ἀπολυταρχῶν. Πρώτην φορὰν εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος ἐκ τῶν ἐγκάτων τοῦ ἀπαισιωτέρου κακοῦ ἐξεβράσθη ἐν μέσῳ εἰκοσιῶ αἰῶνι κράτος μετ' ἐπισημῶς ἀναπεπταμένην τὴν σημαίαν τοῦ χυδαιότερου

ἐθέσπισε τὸ ἄρθρ. 2 τοῦ Συντάγματος καὶ ὁ νομοθέτης τοῦ 1911 τὸ διετήρησεν ὑπὸ διάφορον ἢ ὁ νομοθέτης τοῦ 1844 ἐννοίαν ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀπαρασάλευτον διαφύλαξιν τῶν ἀποστολικῶν καὶ συνοδικῶν κανόνων. Ἄλλὰ καὶ ἐὰν ὑποτεθῆ ὅτι ὁ συνταγματικὸς νομοθέτης τοῦ 1844 καὶ ὁ τοῦ 1864 ἐγνωρίζον τὴν περί ἧς πρόκειται διάκρισιν, καὶ πάλιν εἶναι δεδομένον ὅτι ἐκ τῶν 85 ἀποστολικῶν κανόνων, τῶν 167 κανόνων τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ 329 κανόνων τῶν Τοπικῶν Συνόδων, δηλαδή ἐκ συνόλου 581 κανόνων, μόνον 46 θεωροῦνται δογματικοὶ κανόνες. Ἐκ δὲ τῶν 282 κανόνων τῶν Πατέρων μόνον 7 θεωροῦνται δογματικοί. Δηλὶδὴ κατὰ γενικὸν συμπέρασμα «ἐκ τῶν 863 κανόνων μόνον 53 δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὑπὸ τὴν ἀνωτέρω γενικὴν ἐννοίαν δογματικοὶ κανόνες ἐντελῶς δευτερευούσης σημασίας»¹. Πῶς εἶναι λοιπόν δυνατόν νὰ ὑποτεθῆ ὅτι ὁ συνταγματικὸς νομοθέτης τοῦ 1844 καὶ ὁ τοῦ 1864, ἐν ἐπιγνώσει τῆς διακρίσεως ταύτης, ἐν ἐπιγνώσει δηλαδή ὅτι οἱ κανόνες κατὰ τὸ μέγιστον μέρος δὲν εἶναι δογματικοί, ἠθέλησε διὰ τῆς ἀδιακρίτου μνείας τῶν συνοδικῶν κανόνων νὰ κατοχυρῶσιν τὸ ἀπορρασάλευτον τῶν δογματικῶν καὶ μόνον κανόνων; Εἰς τοῦτο ἀντιτασσεται ὅτι ἐν πάσῃ περιπτώσει δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὑποτεθῆ ὅτι ὁ συνταγματικὸς νομοθέτης ἠθέλησε νὰ κατοχυρῶσιν καὶ τοὺς μὴ δογματικούς κανόνους, μετὰ τῶν ὁποίων περιλαμβάνονται καὶ κανόνες ὡς ὁ 58 κανὼν τῆς ἐν Κερθαγένῃ Συνόδου, καθ' ὃν: «Ὁμοίως ἤρρεσεν αἰτῆθῆναι ἀπὸ τῶν ἐνδοξατάτων βασιλέων ἵνα τὰ λείψανα τῆς εἰδωλολατρίας μὴ μόνον τὰ ἐν ξοάνοις, ἀλλὰ καὶ ἐν οἰοσιδήποτε τόποις ἢ ἄλσεσιν ἢ δένδροις, παντὶ τρόπῳ ἐξαλειφθῶσιν». Ἄλλ' ὁ κανὼν οὗτος, ὡς ἐκ τοῦ περιεχομένου του προκύπτει, δὲν εἶναι κανὼν, ἀλλ' αἴτημα πρὸς τὸν Βασιλέα, ἐξ οὗ προκύπτει ὅτι καὶ ἡ διατυπώσασα τοῦτο Σύνοδος ἐπίστευε τὸν Βασιλέα καὶ μόνον ἀρμόδιον νὰ καταστήσῃ τὸ αἴτημα τοῦτο θέσπισμα².

(Συνεχίζεται)

Θ. ΤΣΑΤΣΟΣ

1. Βλ. Χρυσόστομου Παπαδοπούλου σελ. 229.

2. Βλ. Χρυσόστομου Παπαδοπούλου, σελ. 276.

τῶν ἐλισμῶν καὶ μετ' πρόγραμμα ἀπροκάλυπτον τὴν πάσης ἀνωτέρας ἀξίας ἀνατροπὴν, τὴν ἀδίστακτον καταπάτησιν παντὸς εὐγενοῦς ἰδανικοῦ, τὴν ἄκραν καταφρόνησιν τῆς ἀνθρωπίνης ἀξίας, τὸν σαρκασμὸν παντὸς ἱεροῦ καὶ ὁσίου. Πρώτην φορὰν κατὰ τὴν διαδρομὴν τῶν αἰῶνων ἐεφανίσθη δημοσίᾳ ἀνθρωπίνῃ τάξῃ Πολιτεία μετ' πολιτικὴν τὸ θράσος καὶ τὴν ἀναίσχυντίαν, μετ' κεκηρυγμένην «ἰδεολογίαν» τὴν ἀθησκεσίαν, τὸ ἐγκλημα, τὸ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν μῖσος, τὴν ἐκφρονα τοῦ ἀλέθρου μανίαν. Τριακονταετὴ ἀμειλίχου τρομοκρατίας, καταδυναστεύσεως τῆς σκέψεως, μηδενισμοῦ τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος, μεμελετημένης, συστηματικῆς, ἀδυσωπῆτου ἀντιχριστιανικῆς πολιτικῆς, οὐ μόνον κτεβεβάσισαν ἐντα λαὸν ἑκατοντάδων ἑκατομμυρίων, ἀλλὰ καὶ ἐκ παντὸς τρόπου ἀνέστειλαν τὴν ἴσῃν ἐκαγωτίως προσδοκωμένην ἀνασυγκρότησιν τοῦ κόσμου ἀπὸ τῆς παντελῆ μεταπολεμικῆς κατερείπωσίν του. Διότι ἡ σημερινὴ Σοβιετία ἀπέδειξεν ἑαυτὴν συμφορὰν δι' ὅλον τὸν κόσμον. Ἄλλ' ὅσον δὴποτε χρόνον καὶ ἄν, κατὰ τὰς ἀνεξιχνίαστους τοῦ Κυρίου βουλὰς, ἐπιτραπῆ ὁ θρίαμβος τοῦ κακοῦ, τῷ ἐπιφυλάσσεται εἰς ὄρισμένον πλήρωμα χρόνον ἐπαίσχυντον τέλος. Οἱ τῶς δοχοῦμενοι θὰ συμποδισθοῦν, καὶ θὰ πέσοιεν, καὶ ἡ πτώσις των θὰ ἦγε μεγάλη μεγαλωσί, ἀνάλογος πρὸς τὸ τριακονταετηρὸν των γαυρίαμα. Θὰ γείνῃ «εἰς ἐρήμωσιν ἐξάπιννα» καὶ θὰ ἐκλείψωσιν «διὰ τὴν ἀνομίαν αὐτῶν», λέγει Κύριος Παντοκράτωρ, ὡς τὸ εἶπε καὶ ἐγένετο κατὰ τὸ ρημὰ του καὶ προχθὲς μόλις, μετ' τὴν ὀλοκληρωτικὴν συντριβὴν τῆς «ἀξιοτικῆς» ὑπερφροσύνης.

Τὸ θεμέλιον τοῦ οἴκου.

Ἐπὶ τοῦ «Ἐθνικοῦ Συμβουλίου Προσασίας τῶν Βρεφῶν» τῆς Ἀγγλίας ἠρωτήθησαν ἀγγλίδες νεάνιδες «ποῖαι, κατὰ τὴν γνώμην των, εἶναι αἱ θεμελιώδεις ἀρχαί, διὰ μίαν ἐπιτυχήν ἔγγαμον ζωὴν». Ἐκ τῶν βραβευθειῶν ἀπαντήσεων ἀξία ὄλωσ ἰδιαίτερας ἐξάσεως εἶναι ἡ γνώμη μῆς 19ετιδος νεας, καθ' ἣν, «ὅταν ἀφήνῃ καρεῖς τὸν Θεὸν ἔξω ἀπὸ τὸν γάμον, εἶναι ὡς ἐὰν ἀφήνῃ ἔξω τὴν εὐτυχίαν καὶ τὴν γαλήνην τῆς ψυχῆς του». Ἡ ἀποψὶς αὕτη τῆς νεαρῆς ἀγγλίδος ἀποτελεῖ ἐν παρήγορον, ἀντίροπον εἰς τὴν ἐπικρατοῦσαν δυστυχῶς μετὰ τῶν πολλῶν σημερινῶν τῶν νὰ καταβιάσων καὶ τὸν ἱερώτερον τῶν ἀνθρωπίνων δεσμῶν εἰς τὰ ταπεινὰ ἐπίπεδα τῆς συναλλαγῆς καὶ τῆς ἐλόφρονος ἀναστροφῆς καὶ τῶν κοινῶν μετὰ τὸν ὄλο προσώπων σχέσεων. Καὶ ὁμως ἡ ἐν τῷ γάμῳ ἔνωσις εἶναι ἡ μόνη μετὰ τῶν ἀνθρώπων σχέσις, διὰ τὴν δημιουργίαν, πολὺ δὲ περισσότερον διὰ τὴν διατήρησιν τῆς ὁποίας εἶναι παντελῶς ἀνεπαρκεῖς αἱ ἀνθρώπινα μόνον προῦποθέσεις, διότι, ἀπλοῦστάτα, ἡ ἐν τῷ γάμῳ συνεχιζομένη δημιουργία δὲν εἶναι ἔργον ἀνθρώπων, ἀλλὰ θεῖον, «Θεοῦ δὲ νομοθετοῦντος ὁ γάμος ἰδρύθη». Ὁ Θεός, κατὰ συνέπειαν, θεὸν νὰ εἶναι καὶ τὸ θεμέλιον παντὸς οἴκου, εἶναι ἀνάγκη «Χριστὸν παρεῖναι τοῖς γάμοις», διότι τότε καὶ μόνον εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρξῃ ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ ἡ εὐνοϊκὴ ἐκείνη ἀτιμόφαιρα, ἐντὸς τῆς ὁποίας νὰ δύναται νὰ ἀναπτυχθῆ ἡ οἰκογενειακὴ εὐτυχία καὶ ἡ ἴσῃν ἀπαραίτητος διὰ τὸν οὐκλήρον ἀγῶνα τῆς

ζωής οικογενειακή θάλπωρή, αλλά ακόμη και τὸ κατάλληλον θερμοκήπιον διὰ τὴν πρόεπουσαν ἀνατροφὴν τῶν τέκνων, ἵνα μὴ «οἱ τῆς τῶν παιδῶν κοσμιότητος καὶ σωφροσύνης ἀμελοῦντες γονεῖς κατακριθῶσι, κατὰ τὸν Χρυσόστομον, ὡς παιδοκτόνοι».

Τὸ Ἀρχαδί.

Ὁ μελετῶν τὴν ἑλληνικὴν ἱστορίαν εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ ἐγκαταλίπη πολλὰς φορὰς τὴν ψυχρὰν λογικὴν τοῦ ἔρευνητοῦ, εἰς τὴν θέλη νὰ κατανοήσῃ ὥριμὰ περιστατικὰ αὐτῆς, τὰ ὁποῖα ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνονται διττὰ ὑπερβαίνοντα τὰ ὄρια τῶν ἀνθρωπίνων δυνατοτήτων. Πρόκειται περὶ τῶν περιπτώσεων ἐκείνων, κατὰ τὰς ὁποίας ἡ ἀδούλωτο διὰ τῶν αἰώνων ἑλληνικὴ ψυχὴ κατενίκησε διὰ τῆς θυσίας καὶ τοῦ θανάτου τὴν βίαν, περιφρονουσα πᾶν δ,τι θὰ προῦξενεῖ δισταγμὸν καὶ δειλίαν εἰς τὸν κοινὸν ἀνθρώπον. Τὸ δλοκαῦτωμα τοῦ Ἀρχαδίου τῆς 8ης Νοεμβρίου 1866 ἀποτελεῖ μίαν περιλάμπρον τοιαύτην νίκην τῶν ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος ἀγωνισθέντων ἐντὸς τοῦ περιβάλλοντος τῆς ἱστορικῆς ταύτης Μονῆς τῆς πολυπαθοῦς, ἀλλ' ἐνδόξου μεγαλονήσου, μοναχῶν καὶ λαϊκῶν, πρὸ τῶν ἱερῶν σκιῶν τῶν ὁποίων ἐγονυπέτησεν εὐλαβῶς πάλιν ἡ Ἑλλὰς κατὰ τὸν ἑορτασμὸν τῆς ἐπετείου του. Ἡ ἀπόσις τοῦ φόρου τιμῆς πρὸς τοὺς ἥρωας ἐκείνους σήμερον, ὁπότε πάλιν δοκιμάζεται ἡ ἀντοχὴ τῆς ἑλληνικῆς ψυχῆς, ἀποτελεῖ τὴν ἐπισημοτέραν ἐκδήλωσιν τῆς ἀκραδάντου πίστεως καὶ τῆς συγχρόνου Ἑλλάδος εἰς τὰ αὐτὰ ἰδανικά, ὑπὲρ τῶν ὁποίων ἐκείνοι ἐθυσίασθησαν, ἀλλὰ καὶ τὴν πεποϊθῆσιν τῆς διττῆς καὶ σήμερον — πάλιν δυστυχῶς διὰ θυσιῶν—ἡ ἀντοχὴ τῆς αὐτῆς θὰ φανῆ ὑπεριότερα τῶν προσωρινῶν δυσχερειῶν καὶ ἀντιξοοτήτων, ὡς καὶ κατὰ τὸ παρελθόν.

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Διὰ Β. Δ. τῆς 23ης Ὀκτωβρίου 1947, δημοσιευθέντος ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 235 φύλ. Ἐφημερίδος Κυβερνήσεως (τεύχος Α') τὸ Κατώτερον Ἐκκλησιαστικὸν Φροντιστήριον Κερκύρας, μετατραπὲν εἰς Ἀνώτερον, μετηνέχθη εἰς Πάτρας.

—Δι' ἐτέρου Β. Δ., δημοσιευθέντος ἐν τῷ αὐτῷ φύλλῳ τῆς Ε. Κ. καὶ τὸ Κατώτερον Ἐκκλησιαστικὸν Φροντιστήριον Σερρών—Ἀγίας Ἀναστασίας μετατραπὲν εἰς Ἀνώτερον μετηνέχθη εἰς Θεσσαλονικίαν.

—Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν κειμένων διατάξεων, εἰς τὰ Ἀνώτερα ταῦτα Φροντιστήρια γίνονται δεκτοὶ ἀπόφοιτοι Γυμνασίων ἢ Διδασκαλείων ἔχοντες ἡλικίαν 25 ἐτῶν καὶ ἄνω, ἢ ἐν αὐτοῖς δὲ φοίτησις εἶναι διετής.

—ὑπὸ τῆς Γενικῆς Διευθύνσεως Ἐρησκειμάτων τοῦ Ὑπουργείου Ἐρησκειμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας ἀπεστάλη ἡ κατωτέρω ἐγκύκλιος πρὸς τὰ Μητροπολιτικά Συμβούλια τῶν Ἱ. Μητροπόλεων τῆς Ἐπικρατείας καὶ τῶν Ἐπισκοπῶν Κρήτης.

*Αριθ. πρωτ. 96634

Ἐν Ἀθήναις τῇ 11 Νοεμβρίου 1947

Ἐν συνεχείᾳ πρὸς τὴν ὑπ' ἀριθ. 90605 ἐγκύκλιον ἡμῶν τῆς 20-10-47, δι' ἧς παρεκλήθησαν τὰ Μητροπολιτικά Συμβούλια ὅπως κατατάξωσι μισθολογικῶς τοὺς Ἐφημερίους συμφώνως ταῖς διατάξεσι τοῦ ἄρθρου 8 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 415 Νομοθ. Διοτ. τῆς 14ης Ὀκτωβρίου ἐ. ἔ., ἔχοντες τὴν τιμὴν νὰ γνωρίζωμεν ἡμῖν διττὸν ἐν τῷ ἄρθρῳ τούτῳ φράσεις «Ἐκκλησιαστικοῦ ἢ Ἱερατικοῦ Φροντιστηρίου παντὸς τύπου» νοοῦνται τὰ ἐπὶ

τῇ βάσει Νόμου λειτουργοῦντα Φροντιστήρια, τὰ ἔχοντα Νόμῳ καθωρισμένον πρόγραμμα καὶ εἰδικὴν σύνθεσιν διδακτικοῦ προσωπικοῦ ἐξ ἐκπαιδευτικῶν λειτουργῶν Μέσης Ἐκπαιδεύσεως.

Διὰ πᾶσαν τυχόν ἀμφιβολίαν ὡς πρὸς τὸν χαρακτηρισμὸν τῶν ὡς εἴρηται Ἐκκλησιαστικῶν Φροντιστηρίων παρακαλοῦμεν ὅπως ἀποκρίνησθε πρὸς τὴν καθ' ἡμᾶς Ὑψηλοσίαν.

Ὁ Γεν. Διευθυντὴς Ἐρησκειμάτων

Ι. Καρμίρης

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

Ἡ Ἱερά Σύνοδος ἐπιληφθεῖσα καὶ αὔθις τοῦ Ἱεροψαλτικοῦ ζητήματος, ὡς καὶ κατὰ τὴν προλαβοῦσαν Συνοδικὴν περίοδον, προέβη εἰς τὸν καταρτισμὸν Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐκ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Λαρίσης καὶ Σύρου, ἵνα μελετήσῃ τοῦτο καὶ πάλιν.

—Ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἐνταθείσης ἐπ' ἐσχάτων δρᾶσεως τῶν χιλιαστῶν ἢ Ἱ. Σύνοδος συνέστησεν Ἐπιτροπὴν ἐκ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Σύρου καὶ τοῦ Θεοφιλ. Ἐπισκόπου Ταλαντίου καὶ τῶν καθηγητῶν τῆς Θεολ. Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ.κ. Β. Βέλλα καὶ Ἰωάν. Καρμίρη, ἵνα μελετήσῃ τὸ ζήτημα τῆς ἀντιμετώπισεως τῆς ἐν λόγῳ χιλιαστικῆς προπαγάνδας.

—Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν διεβίβασε πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ Ἑλλήνας τὴν ἀκόλουθον τηλεγραφικὴν ἐγκύκλιον :

Ἡ Ἑλλὰς συνεχίζει τὸν σκληρὸν ἀγῶνα διὰ τὴν ἐλευθερίαν. Ὡς φωτεινὴ προβολὴ τῶν ἀληθῶς πεπολιτισμένων ἐθνῶν διεσμνησῆναι καὶ πάλιν δι' ὑπεριότων θυσιῶν τὴν πίστιν ἐπὶ τὴν ἀνθρωπίνην ἀξιοπρέπειαν καὶ τοὺς ἐλευθέρους θεομύθους. Ἐπιταχθεὶς συνεχῆς ἀμυνα ἔναντι ὀργανωμένων ἐπιβουλῶν τῆς ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας ἠγάλωσε καὶ περιώρισε τὰς ἑλικῆς δύναμεις τῆς χώρας. Ἀνακύπτει ἐντεῦθεν τὸ χρέος παντὸς ἐλευθέρου ἀνθρώπου καὶ περισσότερον τῶν συνδυομένων μετὰ τῆς Ἑλλάδος, μάλιστα δὲ τῶν ἀδελφῶν Ἑλλήνων, νὰ ἐκτιμήσωσιν βαθύτερον τὸ νόημα τοῦ διεξαγομένου ἀγῶνος καὶ νὰ ἀναδείξῃ ἕκαστος ἑαυτὸν εἰς τὸν τομέα του ἑνθρονον κήρυκα τῆς σημασίας αὐτοῦ. Εἰδικώτερον οἱ ἀδελφοὶ Ἕλληνες ἄς στρέψωσιν τὴν σκέψιν των, ἐν ὄψει τοῦ ἀρξομένου χειμῶνος, πρὸς τὸν ἐθνικὸν στρατὸν, μαχόμενον εἰς τὰς ἐπάλλξεις τῆς Εὐρώπης καὶ τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ. Ἡ πρώτη ἀμείνων ἀνάγκη αὐτοῦ εἶναι ὁ ἐφοδιασμὸς του διὰ μαλλίνων εἰδῶν. Οὐδεμία ἑλληνικὴ οἰκογένεια πρέπει νὰ ὑστερήσῃ εἰς τὴν ἀποστολὴν δέματος διὰ τὸν σκοπὸν τοῦτον. Εἶναι τὸ ἐλάχιστον δεῖγμα στοργῆς πρὸς τοὺς προμάχους τοῦ πατρίου δόξατος. Ἐν τῇ βεβαιότητι διττὸν πάντες θὰ ἐπωφεληθῶσιν τῆς πατριτικῆς ἡμῶν ταύτης ουσιάσεως διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν ἐνὸς ἐθνικοῦ καὶ ἐν ταυτῷ χριστιανικοῦ καθήκοντος, ἀπευθύνομεν ὑπὲρ πάντων τὰς διαπύρους ἡμῶν πρὸς Θεὸν εὐχὰς καὶ τὴν εὐλογίαν τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος

ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

Ἀποστολικὴ Διακονία. Τῇ παρελθούσῃ Δευτέρᾳ (10) ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν μαθημάτων τῆς Σχολῆς Ἱεροκρητικῶν, Ἐξομολόγων καὶ Κατηχητῶν, ἐξ ἀποφάσεως τοῦ Δ. Συμβουλίου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ἐτελέσθη ἐν τῷ παρεκκλησίῳ τοῦ ἁγ. Ἀνδρέου κατανοκωτικῆς ἀρχιερατικῆς λειτουργίας Ἱεροουργούντος τοῦ Θεοφιλ. Ἐπισκόπου Σταυρουπόλεως κ. Γεωργίου, Διευθυντοῦ τῆς Σχολῆς. Τὴν Ἱεροουργίαν παρηκολούθησαν ἐν τῷ Ἱ. Βήματι ἢ Α. Μ. ὁ Πρόεδρος τοῦ Δ. Σ. τῆς Ἀποστολ. Διακονίας Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν μετὰ τῶν μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, παρέστησαν δὲ πληροῦντες τὸν ναῖσκον οἱ διδάξοντες ἐν τῇ εἰρημένῃ Σχολῇ Καθηγηταὶ καὶ σύμπαν τὸ τιμιον πρεσβυτέριον τῶν Ἀθηνῶν καὶ τοῦ Πειραιῶς. Μετὰ τὸ πέρας τῆς λειτουργίας ὁ Μακαριώτατος, οἱ Ἱεράρχαι καὶ οἱ Καθηγηταὶ ἀνῆλθον πρὸς μικρὰν ἀνάπαυαν εἰς τὴν μεγάλαν αἴθυσαν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, κατὰ δὲ τὴν ὥραν τῆς ἐνάρξεως τοῦ πρώτου μαθήματος οἱ πάντες κατελθόντες εἰς τὴν αἴθυσαν τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Ἱεροῦ Συνδέσμου, ἔνθα ἦσαν συνηγμένοι οἱ αἰδεσιμωτάτοι ἀκροαταί, ἢ Α. Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος παρουσιάσας εἰς αὐ-

τους τόν κατά την 11 π. μ. ώραν της Δευτέρας μέλλοντα κατά τὸ πρόγραμμα τῆς Σχολῆς νὰ διδάξῃ Καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου καὶ βουλευτὴν Ἀθηνῶν κ. Κωνσταντῖνον Τσάτσον, ἀναδεχθέντα τὴν διδασκαλίαν τῶν κοινωνιολογικῶν μαθημάτων, ἐξέφρασε τὴν χαρὰν τοῦ βλέπων ἤδη λειτουργοῦσαν τὴν Σχολὴν, ἀφ' ἧς πολλὰ τὰ ἀγαθὰ ἀναμένονται. Ὁ κ. Τσάτσος, ἀρχόμενος τοῦ μαθήματος, ἐτόνισε τὴν μεγίστην σημασίαν, ἣν δύναται νὰ ἀποκτήσῃ ἡ Σχολὴ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ γενικώτερον διὰ τὸ ἔθνος. Μετ' αὐτὸν ὁ μὲν Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου κ. Παναγ. Τρεμπέλας ἐδίδαξεν ὁμιλητικὸν μάθημα, εἶτα δὲ ὁ Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου κ. Ἰω. Καρμίρης ἐδίδαξε μάθημα ἐκ τῆς Χριστιανικῆς Ἀνθρωπολογίας. Τὰ μαθήματα συνεχίζονται ἤδη κανονικῶς.

Δηλοῦται ἅπαξ ἔτι, ὅτι εἰς τὴν Σχολὴν ταύτην κατὰ τὸ ἀρξάμενον ἔτος θὰ φοιτήσουν ὑποχρεωτικῶς πάντες οἱ κληρικοὶ πτυχιούχοι θεολόγοι τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν ἡλικίας κάτω τῶν 50 ἐτῶν, προαιρετικῶς δὲ πᾶς κληρικὸς ἢ λαϊκὸς ἐπιθυμῶν νὰ παρακολουθήσῃ μαθήματα.

— Κατόπιν προτάσεως τοῦ Τοπικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Μυτιλήνης καὶ ἐγκρίσεως τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου διωρίσθη βοηθὸς Ἱεροκήρυξ συμφώνως τῷ ἄρθρῳ 14 τοῦ Νόμου 976/1946 ὁ πτυχιούχος τῆς Θεολογίας κ. Κωνσταντῖνος Παρασκευᾶς.

— Ὑπὸ τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ἀπεφασίσθη ἡ ἐκδοσις φυλλαδίων διὰ τὸν στρατὸν, τοὺς τραυματίας, τοὺς ἐργάτας, τοὺς νέους, τοὺς μαθητὰς τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων, τοὺς φυλακισμένους, τὰς παραπλανημένας γυναῖκας. Ἦδη ἀνετέθη ἡ σύνταξις αὐτῶν εἰς ὠρισμένα πρόσωπα, προβλέπεται δὲ ὅτι συντόμως θὰ καταστήθῃ δυνατόν νὰ κυκλοφορήσουν ταῦτα εἰς μέγαν ἀριθμὸν.

— Ὡσαύτως ὑπὸ τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ἀπεφασίσθη ἡ ἐκτύπωσις τῆς εἰκόνης τῆς Θεομήτορος πρὸς διανομὴν εἰς τὸν στρατὸν.

— Γνωστοποιεῖται ὅτι ἤρχισε λειτουργοῦν ἐν τῷ Ἰδρυματι τῆς Ἀποστολ. Διακονίας τὸ Βιβλιοπωλεῖον αὐτῆς, ἀναλαμβάνον τὴν ἀποστολὴν οὐ μόνον τῶν ἐκδόσεων τῆς Ἀποστολ. Διακονίας, ἀλλὰ καὶ οἰουδήποτε θρησκευτικοῦ καὶ θεολογικοῦ βιβλίου.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος ἐδέχθη ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Αὐστραλίας κ. Θεοφύλακτον, τὸν κ. Ντὲ Φύσσερ, Ἀρχηγὸν τῆς Ἀποστολῆς τοῦ Ἑλβετικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὴν περίοδον τῆς κατοχῆς, τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Παλαιστίνης, τὸν ἔκτακτον ἀπεσταλμένον τοῦ «Φιγκαρώ» κ. Φωτιάδην, Ἐπιτροπὴν Κυριῶν τῆς ΧΑΝ καὶ διαφόρους ἄλλας Ἐπιτροπὰς.

— Τῷ παρελθόντι Σαββάτῳ (8) πρὸς ἐσπέραν ἡ Α.Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος παρέστη εἰς τὴν ἐν τῷ Νοσοκομείῳ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ τελετὴν ἀπονομῆς τῶν πτυχίων εἰς τὰς ἀποφοίτους ἀδελφὰς νοσοκόμους.

— Τῇ ἐπιούσῃ, Κυριακῇ, ἡ Α.Μ. παρέστη τοῦ ἐν τῷ Καθεδρικῷ ναῷ τελεσθέντος ἱεροῦ Μνημοσύνου ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τοῦ ὀλοκαυτώματος τῆς Ἱ. Μονῆς Ἀρκαδίου Κρήτης.

Ε Π Α Ρ Χ Ι Α Ι

Μητρόπολις Ἐδέσης—Πέλλης

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἐδέσης κ. Παντελεήμων, ἐπόμενος τῇ πρὸς τοὺς Σεβ. Ἱεράρχας τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίας ἀπευθυνθεῖσα συστάσει τῆς Ἱ. Συνόδου, δι' ἐγκυκλίω αὐτοῦ πρὸς τὸν ἱερόν Κληρὸν καὶ τὸ πικτόν τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ ποίμνιον καλέσας τοὺς πάντας εἰς μετάνοιαν, προσευχὰς, νηστείας, ἐλεημοσύνας καὶ συχνότεραν κοινωνίαν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων, ὥρισε διὰ τὴν μὲν 24ην λήξαντος μηνὸς νηστείαν αὐστηράν ὡς ἡ τῆς Μεγ. Παρασκευῆς, τὴν δὲ 26ην τοῦ αὐτοῦ ὡς ἡμέραν θείας Κοινωνίας καὶ εἰδικῶν προσευχῶν, τὸ

κείμενον τῶν ὁποίων εἶχεν ἐπισυνάψει εἰς τὴν ποιμαντορικὴν Ἐγκύκλιον. «Χωρὶς Χριστόν,—λέγεται σὺν ἄλλοις ἐν τῇ Ἐγκυκλίῳ—ἐλευθερίαν, δικαιοσύνην, ἀγάπην καὶ κτνὲν ἄλλον πραγματικὸν ἀγαθὸν δὲν κατορθῶναι νὰ ἐπιτύχῃ ὁ ἄνθρωπος. Μόνον ὁ ἄνθρωπος ποῦ ἐπιστρέφει καὶ καταφεύγει εἰς τὸν Θεὸν ἐπιτυγχάνει τὴν λύσιν τῶν προβλημάτων τοῦ καὶ εὐρίσκει τὴν λύτρωσιν ἀπὸ τὰ δεινὰ τοῦ κακοῦ καὶ τῆς ἀμαρτίας... Ὁ χριστιανικὸς κόσμος δὲν ἔδειξεν ἀκόμη ὅτι ἔχει συναισθανθῆ τὴν ἀμαρτωλότητα αὐτοῦ... διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἐξακολουθεῖ ἡ κρίσις τοῦ κόσμου...».

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΩΝ)ΠΟΛΕΩΣ

Τὸ «Φῶς» Κων)πόλεως ἀναγράφει, ὅτι ἐγκρίσει τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἡ Μεγ. Πρωτοσυκελλία ἀπέλυσε πρὸς τοὺς ἱερατ. προϊσταμένους καὶ ἐπιτρόπους τῶν ναῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ἐγκύκλιον, δι' ἧς συνιστᾶ ὅπως παύσῃ ἡ ἀντιασθητικὴ καὶ καταστρεπτικὴ συνήθεια «τοῦ ὑπενδύειν τὰς ἱεράς εἰκόνας δι' ἀναθημάτων καὶ ἱερῶν πλακῶν», διότι τοῦτο «πολλαχῶς συντελεῖ εἰς τὴν φθορὰν καὶ τοῦτ' αὐτὸ καταστροφὴν ἔργων οὐ μικρὰν κεκτημένων ἀρχαιολογικῆν σημασίαν».

— Ἐἰδησις ἐκ Κ)Πόλεως ἀναφέρει ὅτι Πατριαρχικὴ Ἐπιτροπὴ μεταβαίνουσα προσεχῶς εἰς Βουδαπέστην θὰ ἐξετάσῃ τὴν ἔκρυθμον κατάστασιν τῆς ἐκεῖ ὀρθοδόξου ἑλληνικῆς κοινότητος. Ὁ ἀπὸ τινῶν ἐτῶν ἱερατικὸς αὐτῆς προϊστάμενος Πανοσιολογ. Ἀρχιμανδρίτης Ἰλαρίων Βασδέκας, ἀπελαθεὶς ἐξ Οὐγγαρίας ὡς ἀποποιηθεὶς νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὴν ἀξίωσιν ὅπως τελῇ τὴν θείαν λειτουργίαν εἰς οὐγγρικὴν γλῶσσαν, ἀπῆλθεν εἰς Ἀγγλίαν, ἔνθα ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Θυατείρων διωρίσθη ἱερατικὸς προϊστάμενος τῆς ἐν Μάντσεστερ ἑλληνικῆς ὀρθοδόξου Κοινότητος.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΩΣΙΑΣ

Ἐν τῷ φύλλῳ τῆς 3 λήξαντος μηνὸς τῶν «Ἐκκλησιαστικῶν Καιρῶν» τοῦ Λονδίνου δημοσιεύεται λεηφθεῖσα ὑπ' αὐτῶν τῇ 1 Ὀκτωβρίου ἐπιστολὴ τοῦ Μακαρ. Πατριάρχου Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας Ἀλεξίου πρὸς τὸν ἐν Κ)Πόλει Ἐπίτροπον τοῦ ἀσθενοῦντος Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Μαξίμου Μητροπολίτην Πριγκηνησίων Σεβ. Δωρόθεον, ἀπαντητικὴ πρὸς ἐπιστολὴν τοῦ τελευταίου, δι' ἧς διεβιβάζετο πρὸς τὴν Α. Θ. Μ. ἄρνησις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πτριρχείου ὅπως μετᾶσχη πανορθοδόξου ἐν Μόσχᾳ συνδιασκέψεως, εἰς ἣν προσεκάλει τὰς Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας ὁ Μακαρ. Ἀλέξιος.

Μετὰ τὴν ἐθισμένην προσφώνησιν καὶ τὴν ἀναγγελίαν τῆς λήψεως τῆς ἀπαντητικῆς τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἐπιτρόπου ἐπιστολῆς, ὁ Μακαρ. Ἀλέξιος ἐκφράζει τὴν χαρὰν τοῦ ἐπὶ τῷ ὅτι «ἡ ἀνάγκη ἀμοιβαίας συγκεντρώσεως πρὸς ἀδελφικὴν ἐξέτασιν ζητημάτων ἐξ Ἰσοῦ ἀφορώντων εἰς πάσας τὰς ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας πλήρως ἐξετιμήθη ὑπὸ τῆς Μεγάλης ἐν Κ)Πόλει Ἐκκλησίας, ἧς ἡ ὑμετέρα Σεβασμιότης εἶνε ἡ προσωρινὴ Κεφαλή».

«Μηδαμῶς ἐπιζητοῦντες νὰ προσβάλωμεν τὰ προνόμια τοῦ Ἁγιωτάτου Θρόνου, ἐπὶ πλέον δὲ ἔχοντες τὴν πρὸς σύγκλησιν τοιαύτης Συνδιασκέψεως ἐπιδοκιμασίαν ἰδίως τῶν Μακαριωτάτων Κορυφῶν τῶν μεγάλων Ἐκκλησιῶν Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καὶ Ἱερολύμων, σφόδρα ἐπεθυμοῦμεν ὅπως ὁ ἀμοιβαῖος οὗτος πόθος πραγματοποιηθῇ δι' ἀδελφικῆς προσκλήσεως εἰς Συνέδριον συγκροτηθησόμενον ἐν Μόσχᾳ, τῇ ἡμετέρᾳ ἔδρᾳ. Οἱ ἱεροὶ κανόνες καὶ αἱ ἐκκλησιαστικαὶ διατάξεις, ἐφ' ὧν σταθερῶς καὶ ἀκλονήτως ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία ἐδράζεται, δὲν ἀποκλείουσι τοιοῦτον διάβημα ὑφ' οἰασδήποτε τῶν αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, οὐδὲ διαγορεύουσιν ὅτι ἡ τοιοῦτου Συνεδρίου σύγκλησις ἀποτελεῖ ἀποκλειστικὸν δικαίωμα τοῦ Πατριαρχείου Κ)Πόλεως. Τούτου ἕνεκα ἡ πρόσκλησις ἡμῶν πρὸς τὰς Κεφαλὰς τῶν αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν εἶνε καὶ φυσικὴ καὶ νόμιμος, λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν ἰδίως τῶν ἐνεστώτων περιστάσεων, καθ' ἃς οὐδὲν τῶν κέντρων

τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας θά ἦτο κατάλληλον πρὸς σύγκλησιν τοιαύτης Συνδιασκέψεως ἕστω καὶ μόνον διότι δὲν παρέχει ἐγγύησιν ἐλευθερίας ἀπὸ πολιτικῶν πιέσεων διὰ τὴν μελέτην ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων.

«Ὁ μόνος παρέχων ἐλευθερίαν ἀπὸ πάσης ξενικῆς ἐπεμβάσεως τόπος εἶνε ἡ ἔδρα τοῦ ἡμετέρου Πατριαρχικοῦ θρόνου, ἀφοῦ οὗτος εὐρῆται ἐν χώρᾳ, ἐν ἣ ἡ ἐλευθερία τῆς Ἐκκλησίας τυγχάνει κατωχυρωμένη ὑπὸ τοῦ νόμου. Ἀποδείξεις δὲ τῆς ἐπιδοκιμασίας τῆς ἡμετέρας πρωτοβουλίας εἶνε ἡ ἀποδοχὴ τῆς ἡμετέρας προσκλήσεως ὑπὸ τῆς πλειονότητος τῶν Κορυφῶν τῶν αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, οὓς ἐπλησιάζαμεν καὶ οἵτινες ἀνεγνώρισαν τὴν καταλληλότητα καὶ ὠφελιμότητα αὐτῆς. Μόνον ἡ ἔλλειψις ἐπαρκoῦς προπαρασκευῆς διὰ τοιαύτης σοβαροῦτος ἔργου, ὡς καὶ τὸ διὰ τὴν σύγκλησιν τοιαύτης Συνδιασκέψεως βραχὺ τοῦ χρόνου ἠνάγκασαν ἡμᾶς νὰ ἀναβάλωμεν τὴν συνάντησιν δι' ἄνω ἕτερον χρόνον.

«Ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία πάντοτε ἠγωνίσθη νὰ τηρῇ τὴν ἐνότητα τοῦ πνεύματος μετὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας συμφῶνως πρὸς τὸ ἱερὸν ἡμῶν ἀδελφικὸν καθῆκον, διότι, ἄλλως τε, ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ταύτῃ τιμῶμεν τὴν πρεσβυτέραν τῶν ἡμετέρων ἀδελφῶν, ἧτις εἰς ἀρχαίους χρόνους ὑπῆρξε μήτηρ ἡμῶν.

«Καίτοι σήμερον, πρὸς βαθεῖαν ἡμῶν θλίψιν, ὑπῆρξαν γεγονότα τινὰ ἀποδεικνύοντα τὴν συνεχιζομένην ὑποστήριξιν—μηδαμῶς ὑφ' οἰουδήποτε ἐκκλησιαστικοῦ κανόνος δικαιουμένην—ἣν ἀσκεῖ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τὸν Κληρὸν τοὺς ἀποσχίσαντας ἑαυτοὺς ἀπὸ τῆς Μητρὸς τῶν ρωσικῆς Ἐκκλησίας—ὡς π.χ. ἐν Πολωνίᾳ, Φιλανδίᾳ καὶ τῇ Δυτικῇ Εὐρώπῃ—, περὶ οὗ ἤδη εἴχομεν γράψαι πρὸς τὸν μακαρίας μνήμης Πατριάρχην Βενιαμὶν καὶ ἀκολούθως πρὸς τὴν Αὐτοῦ Παναγιότητα τὸν Πατριάρχην Μάξιμον—ἀκόμη δ' ἀναμένομεν τὴν σχετικὴν ἀπάντησιν—, ἐν τούτοις αἱ παρεξηγήσεις αὐτὰ οὐδαμῶς θύγουσι τὰς ἀδελφικὰς ἡμῶν σχέσεις πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ τὴν Ἱεραρχίαν αὐτοῦ.

«Σὺν ταῖς σκέψεσι ταύταις διαβιβάζομεν πρὸς τὴν ἡμετέραν Σεβασμιότητα ἐν τῇ ιδιότητι αὐτῆς ὡς Ἐπιτρόπου τῆς Κεφαλῆς τῆς Ἐκκλησίας ΚΠόλεως μετὰ τῶν ἡμετέρων εὐχῶν ὑπὲρ ταχείας ἀναρρώσεως τῆς Αὐτοῦ Παναγιότητος τοῦ Πατριάρχου καὶ τῆς ἐπανόδου αὐτοῦ εἰς τὰ ἐκκλησιαστικά τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ καθήκοντα, ἀδελφικὸν χαριετιμὸν καὶ περίπτυν ἐν ἀγάπῃ συνοδευομένης μετὰ τῆς συνεχίσεως τῆς ἐν Χριστῷ κοινωνίας, ἴνα, ὡς ἐργάται καὶ ἐπιστάται ἐν τῷ κοινῷ ἀμπελῶνι τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἐν τῇ ἀδιαίρετῳ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ «ἀλλήλων τὰ βάρη βαστάζωμεν» καὶ «παρκαλῶμεν ἀλλήλους καὶ οἰκοδομῶμεν», ἐν εἰρήνῃ δὲ φέρωμεν τὸν ἐπιτεθειμένον ἐφ' ἡμῶν ζυγὸν ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας καὶ τῆς αἰωνίου ἡμῶν σωτηρίας».

Ἀλέξιος

Πατριάρχης Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας.

—Ἐν τῷ ἐπισημῷ ὄργανῳ τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας ὁ πρό τινας ἐπισκεφθεὶς τὴν ρωσικὴν πρωτεύουσαν Σεβ. Μητροπολίτης Σεραφεῖμ, ἐν τῇ δυτικῇ Εὐρώπῃ Ἐξάρχος τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας, ἐκθέτων τὰς ἐκείθεν ἐντυπώσεις του, γράφει σὺν ἄλλοις καὶ τὰ ἑξῆς:

«Ἡ ἀλήθεια ἀπαιτεῖ νὰ λεχθῇ ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἐν τῇ Σοβιετικῇ Ἐνώσει εἶνε ἐλευθέρη καὶ ζῆ ἐν εἰρήνῃ. Ἡ σοβιετικὴ κυβέρνησις τῇ παρέχει πᾶσαν συνεργασίαν καὶ βοήθειαν ὑπὸ τὸν νόμον περὶ χωρισμοῦ αὐτῆς ἀπὸ τοῦ Κράτους. Τὸ παρὰ τῇ Κυβερνήσει Συμβούλιον ἐπὶ τῶν ὑποθέσεων τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀντιμετωπίζει τὰς αἰτήσεις τῶν ἱεραρχῶν καὶ τῶν ποιμένων μετὰ πλήρους συμπαθείας καὶ εὐκρινῶν διαθέσεων. Εἰς τὴν ἡμετέραν ρωσικὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν διανοίγεται ἐνδοξὸν μέλλον διὸ ὁ Κύριος εὐλόγει τὰ ἔργα τῶν κυβερνητῶν τῆς, ἧτοι τοῦ Πατριάρχου καὶ τῶν συναγωνιστῶν αὐτοῦ. Περὶ τούτου δύναται νὰ πεισθῇ οἰοσδήποτε ἀμερόληπτος ἄνθρωπος».

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΕΡΒΙΑΣ

Ἐκ τοῦ ἐπισημοῦ ὄργανου τῆς ὀρθοδόξου σερβικῆς Ἐκκλησίας πληροφοροῦμεθα ὅτι ἡ πρό τινας συνελθούσα Ἱερά Σύνοδος διεσκέφθη περὶ τῆς πληρώσεως τῶν ἐννέα κενῶν μητροπολιτικῶν ἐδρῶν, αἱ πέντε τῶν ὁποίων χηρεύουσι φονευθέντων τῶν ἱεραρχῶν τῶν κατὰ τὸν πόλεμον. Καίτοι ἡ σημερινὴ κυβέρνησις δὲν ἔχει ἐπιδείξει ἀπροκάλυπτον ἔμμεσον δρᾶσιν κατὰ τῆς Ἐκκλησίας ὡς ὄλου, οὐχ ἦττον ἐπὶ μέρους ἐχθρικαὶ ἐνέργειαι τῶν πολιτικῶν ἀρχῶν κατὰ διαφόρους περιστάσεις ἠνάγκασαν τὴν Ἱεράν Σύνοδον νὰ προβῇ εἰς διαμαρτυρίας. Οὕτω, ἀπηγορεύθη ἡ ἐπ' ἐκκλησίας ἀναγνώσις ποιμαντορικῆς ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τῶν Χριστουγέννων ἐγκυκλίου τοῦ Ἐπισκόπου Τούζλας ἐνοριακὸς ἱερεὺς τῆς αὐτῆς πόλεως κατεδικάσθη εἰς τριετὴ ἀπώλειαν τῶν πολιτικῶν του δικαιωμάτων καὶ εἰς καταναγκαστικά ἔργα ὡς διδάσκων τὸν λαὸν ὅτι πρέπει νὰ πιστεύῃ εἰς τὸν Θεὸν καὶ νὰ ἐκκλησιάζεται καὶ ὅτι οἱ γάμοι δέον νὰ τελῶνται κατὰ τοὺς κανόνες τῆς Ἐκκλησίας· οἱ ἱερεῖς τοῦ Λαζάρεβο καὶ τοῦ Βέλεμπιτ ἐβιάσθησαν νὰ μὴ τελῶσι τὴν θείαν λειτουργίαν καὶ νὰ παρέχουσι τὴν θείαν Μετάληψιν εἰς τοὺς πιστοὺς· ἕξ ἱερεῖς κακοποιηθέντες ἐκωλύθησαν βίᾳ νὰ συνοδεύσωσι τὴν κηδεῖαν τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου Ἀνδρέου Ντρέγκοβιτς ἐν Βογιζμο ἀπηγορεύθη ὁ ὕμνος τοῦ Ἁγίου Σάββα· ἐν γένει δὲ παντὶ τρόπῳ διευκολυνομένη ἐπιτρέπεται πᾶσα ἀντιθρησκευτικὴ ἐκδήλωσις.

Ἡ Ἱερά Σύνοδος ἀπηγόρευσε νὰ γίνωνται δεκτοὶ ὡς ἀνάδοχοι οἱ συνάψαντες πολιτικὸν γάμον.

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

Διὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Γεν. Γραμματέως τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν σχέσεων μετὰ τῶν ξένων Ἐκκλησιῶν ἀπεστάλησαν τὰ κάτωθι εἶδη προφοριζόμενα διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ πρὸς ἐνίσχυσιν αὐτῆς κατὰ τὰς παρούσας δυσκόλους περιστάσεις:

- 1) χάρτης δημοσιογραφικὸς ἀρίστης ποιότητος ρόλοι 17 συνολικοῦ βάρους 3,200 χιλιογρ.
- 2) χάρτης δημοσιογραφικὸς ἀρίστης ποιότητος κάσα 13 συνολικοῦ βάρους 3,500 χιλιογρ.
- 3) χάρτης δημοσιογραφικὸς ἀρίστης ποιότητος κάσα 31 συνολικοῦ βάρους 4,964 χιλιογρ.
- 4) χάρτης δημοσιογραφικὸς ἀρίστης ποιότητος μπάλα 90.

Ὁ χάρτης οὗτος ἀποστέλλεται πρὸς χρῆσιν τῆς Ἐκκλησίας, πρὸς ἐκδοσὶν ἐκκλησιαστικῶν περιοδικῶν, βιβλίων, συγγραμμάτων κ.λ.π.

Ἡδὴ μέγα μέρος τοῦ χάρτου τούτου διετέθη διὰ τὴν ἐκτύπωσιν τῆς «Ἐκκλησίας», διὰ δημοσιεύματα τῆς «Ἀποστολικῆς Διακονίας» καὶ διὰ χάρτην γραφῆς τῶν κεντρικῶν Γραφείων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν διαφόρων Ἱ. Μητροπόλεων.

5) 3 κιβώτια μὲ βιβλία θεολογικὰ ἀγγλιστί πρὸς διανομὴν αὐτῶν εἰς τὰς Θεολογικὰς καὶ Ἱερατικὰς Σχολὰς.

- 6) 269 μπάλες μὲ εἶδη ρουχισμοῦ (μεταχειρισμένα).
- 7) 266 σάκκοι μὲ ὑποδήματα.
- 8) 17 δέματα σάπωνος.
- 9) 4 κάσες κηρία.
- 10) 17 δέματα καὶ μία κάσα τροφίμων.
- 11) 5 κιβώτια μὲ διάφορα εἶδη, βιβλία, παιγνίδια κλπ.
- 12) μία Γραφομηχανή.

Ἡ τελευταία ποσότης τοῦ χάρτου καὶ τὰ ἀνωτέρω εἶδη, μὴ παραληφθέντα εἰσέτι, δὲν διανεμήθησαν ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς. Ἡ διανομὴ θά γίνῃ προσεχῶς.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Ἐπιστολαί, ἄρθρα, βιβλία, περιοδικὰ καὶ ἐφημερίδες ἐπ' ἀνταλλαγῇ: Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τῆς «Ἐκκλησίας», Ὅδος Μοσχονησιῶν 12Α Ἀθήνας 8. [Τηλέφ. 82,219].

Ἱ. Μητροπολίτην Καλαβρύτων καὶ Διγαλίας Αἰγίου ζητηθὲν φύλλον ἀποστέλλεται.—**Ἀρχιμ. Ἐμμανουὴλ Μυλωνάκη**ν Σητεῖαν Κρήτης **Αἶδσο. Γεωργίου Παπαγιάν-**

νην Πρόβεξαν τὸ φύλλον θὰ ἀποστέλλεται ἐφεξῆς εἰς τὴν νέαν σας διεύθυνσιν.—**Αἶδεο. Δημ. Καρδαράρη** Κάτω Γαρούνα Κέρκυραν· ἐνεγράφητε, ἡ σειρά τῶν φύλλων σας στέλλεται.—**Αἶδεο. Παν. Λαλέαν** Μπρίντα Οἰτύλου· τὸ φύλλον σας ἐστέλλετο τακτικῶς, ἀλλὰ εἶχε διακοπή ἢ ἀποστολή του, διότι μᾶς εἶχεν ἐπιστραφή μετὰ τὴν σημείωσιν «ἀγνώστος»· θὰ τὸ λαμβάνετε.—**Ἰεροκ. Θεόδωρον Κοτσάκη** Τρίπολιν, ἐνεγράφητε· ἡ συνδρομὴ κατεβλήθη, τὰ δὲ ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἐν. ἔτους φύλλα σας ἀπεστάλησαν.—**Πότιν Κομπυλήρη** Χίον· Δρχ. 15.000 ἐλήφθησαν διὰ τὸ ἀπὸ 1 Σεβρίου ἐν. ἔτους μέχρι 31 Δεκ. 1948 διάστημα. Διὰ τὴν σειράν τῶν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐκδόσεως φύλλων μέχρι Δεκ. 1946 δέον νὰ ἀποσταλῶσι Δρχ. 12.000 Αἰ λοιπαὶ ἐκδόσεις ἀναγράφονται κατὰ καιροὺς εἰς φύλλα τῆς «Ἐκκλησίας».—**Ἀρτέμιον Σπανόπουλον** Θεσσαλονίκην· Αἰ 10.000 δραχμαὶ ἐλήφθησαν.—**Ἐκκλησ. Συμβούλιον Εὐαγγελισμοῦ Θεοτόκου (Ἀντιπρ. Κ. Τσουτσουλόπουλον)** Λαμίαν· ἐπὶ τοῦ αἰτήματός σας ἦδη ἀπηγγησάμεν ἐν τῷ φύλλῳ 39-40 τῆς 15 παρ. μηνός.

Πᾶσα μεταβολὴ διευθύνσεως δέον νὰ μᾶς ἀνακοινουθῆται ἀμέσως, **σημειουμένης ἀπαραιτήτως τῆς θέσεως, ἐξ ἧς ἡ μετάθεσις.** Ἄνευ τῆς σημειώσεως ταύτης ἀποβαίνει ἀδύνατος ἢ ἀποστολὴ τοῦ φύλλον εἰς τὴν νέαν διεύθυνσιν.

Συνδρομαὶ καὶ ἐμβάσματα διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς: Πρὸς τὸν Διαχειριστὴν τοῦ Περιοδικοῦ «Ἐκκλησία», Ἀθήνας (Κ), ὁδὸς Φιλοθέης 19.

Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται, δέον δὲ νὰ ἦεν εὐανάγνωστα καὶ γεγραμμένα ἐπὶ τῆς μίας μόνον ὀψέως τοῦ χάρτου.

= Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α =

[2] ΚΛΗΤΗΡΙΟΝ ΕΠΙΚΡΙΜΑ

Πρὸς τὸν **Ἱερέα Στασιὸν Κουβαρέαν** τοῦ ἐν Κάτω Τσερίας **Ἱ. Ναοῦ Κοίμ. Θεοτόκου.**

Καλομέν σε ὅπως ἐμφανισθῆς ἐνώπιον τοῦ ὑπὸ τὴν ἡμετέραν προεδρείαν Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου τὴν 11ην Νοεμβρίου ἐ. ἔ. ἡμέραν Τρίτην καὶ ὥραν 10ην π. μ. ἐν τοῖς Γραφείοις τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως ἡμῶν ἵνα δικασθῆς ὡς κατηγορούμενος ἐπὶ βίῳ καὶ συμπεριφορᾷ ἀναρμόστῳ τῇ Ἱερατικῇ σου ιδιότητι.

Προσεπιδηλοῦμεν δέ σοι ὅτι ἀν μὴ ἐμφανισθῆς θέλεις δικασθῆ ἐρήμην.

Ἐν Γυθείῳ τῇ 14ῃ Ὀκτωβρίου 1947

† Γυθείου καὶ Οἰτύλου Δημήτριος

ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ ΕΚΛΟΓΗΣ ΙΕΡΕΩΝ

Ἱ. Μητρόπολις Χαλκίδος

ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὴν αἴτησιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου Κοιμῆσεως Θεοτόκου Βασιλικῆ Χαλκίδος, ὡς καὶ τὸ ἀρθρον 63 τοῦ Α. Ν. 2200)1940, προκηρῶσομεν ἐκλογὴν πρὸς κατάληψιν τῆς θέσεως Διακόνου καὶ καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων καὶ τῶν κειμένων νόμων ἀπαιτούμενα προσόντα, ὅπως, ἐντὸς μηνός ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως, ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά. Ἐν Χαλκίδι τῇ 30 Ὀκτωβρίου 1947.

† Ὁ Χαλκίδος Γρηγόριος

Ἱ. Μητρόπολις Ζιχνῶν

Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων διὰ τὴν κατάληψιν τῶν νεῶν ἐφημεριακῶν θέσεων 1) ἀγίου Χριστοφόρου, 2) Ἀγγίστης, 3) Ἀγριανῆς, 4) Ἀμφιπόλεως, 5) Δευκοθέας, 6) Καλλιθέας, 7) Παλαιοκόμης (ἀγίου Γεωργίου), 8) Πουρσόβου, 9) Πρώτης, 10) Σκοπιᾶς, προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι μίαν τῶν ὡς ἄνω θέσεων ὅπως ἐντὸς μηνός ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας ὑποβάλωσιν εἰς τὰ γραφεῖα τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱεράς Μητροπόλεως τὰ ἐπὶ τοῦ Νόμου 2200)40, ὡς οὗτος ἐτροποποιήθη διὰ μεταγενεστέρων διατάξεων, προβλεπόμενα πιστοποιητικά. Ἐν Ν. Ζιχνῇ τῇ 24ῃ Ὀκτωβρίου 1947.

† Ὁ Ζιχνῶν Κύριλλος

Ἱ. Μητρόπολις Καλαβρύτων-Αἰγιαλείας

Στερουμένων τῶν ἐνοριῶν Λειβαρτζίου, Περιστερίου, Λαπαναγῶν καὶ Ἁγ. Βαυβάρως τακτικοῦ ἐφημερίου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν θέσιν ταύτην καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα καὶ κανονικὰ προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνός ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 48 τοῦ Ἁναγκ. Νόμου 2200)40 «περὶ ἰ. ναῶν καὶ ἐφημεριῶν» προβλεπόμενα πιστοποιητικά, καθ' ὅσον μετὰ ταῦτα θέλωμεν προβῆ εἰς τὴν ἀνακήρυξιν τῶν ὑποψηφίων. Αἴγιον τῇ 23 Ὀκτωβρίου 1947. † Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας Ἀγαθόνικος.

Ἱ. Μητρόπολις Σερρών καὶ Νιγρίτης

Καλοῦνται οἱ βουλόμενοι καὶ ἔχοντες τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὁριζόμενα προσόντα νὰ καταλάβωσι μίαν ἐκ τῶν νεῶν ἐφημεριακῶν θέσεων, ἧτοι 1) Πενταπόλεως, 2) Χρυσοῦ, 3) Ἁγίας Ἐλένης, 4) Πατρικίου, 5) Νικοκλείας, 6) Ὁρεσκέας, 7) Εὐκαρπίας, 8) Κυδωνιάς, ὅπως ὑποβάλωσιν ἡμῖν ταῦτα μετὰ σχετικῆς αἰτήσεως, τὸ πολὺ ἐντὸς μηνός ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας διὰ τὰ περαιτέρω. Σέρροι τῇ 23 Ὀκτωβρίου 1947.

† Ὁ Σερρών καὶ Νιγρίτης Κωνσταντῖνος

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

- 1) ΕΚΛΟΓΗ ΕΚ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ (Δρχ. 7.000).
- 2) ΗΜΕΡΟΔΕΙΚΤΗΣ 1948 (Δρχ. 3.500).
- 3) ΕΙΚΩΝ ΤΗΣ ΘΕΟΓΟΚΟΥ ΔΕΟΜΕΝΗΣ ΔΙΑ ΤΑ ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ (Δρχ. 200).

Ἀποστέλλονται ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν εἰς πάντα διαβιβάζονται τὸ ἀντίτιμον εἰς τὸ Βιβλιοπωλεῖον τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Φιλοθέης 19.

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Ἰδιοτῶν	Δρχ. 12.000
Φοιτητῶν καὶ σπουδαστῶν Ἱερατικῶν	
Σχολῶν	6.000
Ἐξωτερικῶν	Δολλ. 6
Τιμὴ ἐκάστου φύλλου	Δρχ. 1.000
Προκηρῶσεις ἐκλογῆς ἱερέων	
1) διὰ μόνην θέσιν	5.000
2) διὰ πλείονας τῆς μᾶς ἐν τῇ αὐτῇ	
Προκηρῶσει ἐκάστη πρὸς δραχμᾶς	3.000
Ὁδερμία Προκηρῶσεως θὰ δημοσιεύεται μὴ συν- δευομένη ὑπὸ τοῦ ἀντιτίμου αὐτῆς.	
Αἰ συνδρομαὶ προκαταβάλλονται.	

"ΕΚΚΛΗΣΙΑ,"

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ

† Ὁ Ἀθηνῶν ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

† Ὁ Πολυανῆς ΙΩΑΚΕΙΜ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου, Ἀκαδημαϊκός

ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ

ΑΝΔΡΕΑΣ ΦΥΤΡΑΚΗΣ

Υφηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ Π. Σ. ΜΑΝΩΛΕΣΗΣ

Ἐν Ἀθήναις τύποις «Φοῖνικος», Λεωνόπου 4